

ΕΚΚΛΗΣΙΑ

ΕΠΙΣΗΜΟΝ ΔΕΛΤΙΟΝ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΕΤΟΣ ΛΖ' | ΑΘΗΝΑΙ, ΦΙΛΟΘΕΗΣ 19 — ΤΗΛ. 27.689 | 1 ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΥ 1960 | ΑΡΙΘ. 23

ΕΩΣ ΠΟΤΕ ΛΟΙΠΟΝ;

Ἡ Κυβέρνησις ἐχώρησεν ἀποφασιστικῶς εἰς τὴν ἀσφάλισιν τῶν ἀγροτῶν, καταθέσασα πρὸς τοῦτο εἰς τὴν Βουλὴν σχετικὸν νομοσχέδιον.

Ἀπετέλει τοῦτο χρέος τῆς ἠθικῶν ἀπαιτήτων καὶ ἀτόχρημα Ἐθνικὴν ἀνάγκην. Διότι οἱ ἀγρόται ἐκπροσωποῦν τὸ ἥμισυ τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ. Ὁ πληθυσμὸς των ὁμοῦς αὐτὸς ἦτο καὶ ἡ αἰτία τῆς τραγωδίας των. Διότι ἐνῶ ἔχει ὀλοκληρωθῆ σχεδὸν ἡ ἀσφάλισις τῶν ἐργαζομένων εἰς τὰ ἀστικὰ κέντρα, παρεθεωρεῖτο ὁ ἰδικὸς των βαρὺς μὶχος. Καὶ πρὸ τοῦ φόβου τῶν οικονομικῶν βαρῶν, τὰ ὁποῖα θὰ ἀνελαμβάνοντο, ἐλησμονοῦντο συνεχῶς. Καὶ εἶχον τὸ δίκαιον καὶ βαθὺ παράπονον, ὅτι τοὺς ἐνεθυμοῦντο εἰς τὰς κρίσιμους μόνον στιγμὰς τῶν πολιτικῶν ἀγώνων, ὡς μέσον διὰ τὴν ἱκανοποίησιν φιλοδοξιῶν. Ἡ ὀσάκις ἐχρειάζοντο τὸ αἷμά των, τοῦ ὁποίου αὐτοὶ ἀποτελοῦν τὴν ἀνεξάντλητον καὶ ζωοπάροχον δεξαμενὴν.

*

Ἦτο λοιπὸν ἀπαραίτητος ἡ ἐξισορρόπησις. Διότι πᾶς ἄνθρωπος, ἀκόμη καὶ ὁ ταπεινότερος, τοῦ ὁποίου ἡ ζωὴ ἀναλίσκεται εἰς ἀπασχολήσεις στοιχειώδεις, ὀφείλει νὰ εἶναι σεβαστός. Καὶ τὸ Κράτος, ἐὰν θέλῃ νὰ ἐμπεδοῦται εἰς τὰς συνειδήσεις ὡς Κράτος Δικαίου, ὀφείλει νὰ ἐξισορροπῇ καὶ νὰ συμφιλιώσῃ εἰς μίαν, ὅσον τὸ δυνατόν πληρεστέραν ἀκεραιότητα, τὴν ἐργασίαν ὄλων τῶν ποιοτικῶν βαθμῶν. Ἀπὸ τῆς ὑψηλο-

τέρας καὶ πνευματικωτέρας μέχρι τῆς πλέον ταπεινῆς.

Δὲν ἦτο λοιπὸν δυνατόν νὰ παραμῆνῃ καὶ περαιτέρω ἀνικανοποίητος ὁ σκληρὸς μὶχος τοῦ ἀγροτικοῦ μας κόσμου. Ὅσον καὶ ἂν τὸν ὑπέμενον οὗτος, μὲ ἐγκαρτέρησιν ὅπως ὑπομένει καὶ τὰς καταιγίδας, καὶ τοὺς καύσωνας, καὶ τὰς πλημμύρας.

*

Ἄς μὴ λησμονῶμεν ὁμοῦς, ὅτι ὁ ἀγροτικός μας κόσμος δὲν εἶχε μόνον, ἕως σήμερον, τὴν θλιβερὰν προνομίαν τοῦ προβαδίσματος εἰς τὰ στερήσεις. Καὶ δὲν ἦτο μόνον — κατὰ κανόνα — «δακρυόεν καὶ διζυρόν» τὸ γῆράς του. Ἄλλ' ὅτι ἐξῆσεν, εἰς βαθμὸν πολλαπλάσιον τῶν ἀστῶν, τὴν Ἑλληνικὴν πρόσφατον τραγωδίαν. Καὶ ὅτι εἰς ἤλθεν εἰς τὴν περίοδον τῆς εἰρήνης, βαρύντατα τραυματισμένος ἀπὸ τὸν συμμοριοτοπόλεμον, τὸν ἐπάρατον αὐτὸν πρακτορευτὴν ξένων συμφερόντων. Τραυματισμένος, ὄχι μόνον ὕλικῶς. Ἀλλὰ — καὶ πρὸ παντὸς τοῦτο — ἠθικῶς καὶ πνευματικῶς καὶ ψυχικῶς.

*

Εἶδε, μὲ φρίκην, κατὰ τὴν διάρκειάν του πᾶσαν ἀσφυκτικὴν ἀσχημίαν καὶ ἀπρέπειαν. Ἀντιμετώπισε πᾶσαν ὀμότητα καὶ πᾶσαν συγκλονιστικὴν ἀγωνίαν. Ἐμπρὸς ἀπὸ τὰ ἐκπληκτὰ μάτια του παρήλασε κάθε ἀπαίσιον ὄραμα καὶ ἀποκρουστικὸν θέαμα. Καὶ εἶδε τὸν ἐκμηδενισμόν καὶ τὸν προπηλακι-

σμών πάσης ἀρετῆς καὶ πάσης ἠθικῆς ἀρχῆς καὶ ἀξίας.

Ἔχομεν διὰ τοῦτο ἱερὰν ὑποχρέωσιν νὰ τοῦ ἐπαναδώσωμεν ἀκεραίαν τὴν πίστιν του, τὴν χαρὰν του, τὴν αἰσιοδοξίαν του, τὴν ἀγνότητά του, καὶ γενικῶς τὴν ἠθικὴν του ὑγείαν. Δὲν ἀρκεῖ νὰ τοῦ δημιουργήσωμεν μόνον τὰ ὑλικά ἐρείσματα διὰ τὴν ζωὴν του. Ἄλλὰ καὶ ὅλας τὰς ἠθικὰς προϋποθέσεις μιᾶς πραγματικῆς στοργῆς καὶ προστασίας. Τονοῦντες τὰ συναισθήματά του. Καὶ ἐποικοδομοῦντες τὰς τιμίας του παραδόσεις καὶ τὰ ἰδανικά του, ποὺ ὑπέστησαν — καὶ ὑφίστανται εἰσέτι — τόσον ἀηλεῆς σφυροκόπημα ἀπὸ τὰ χονδροειδῆ κηρύγματα καὶ ἀπὸ τὰ ψεύδη τοῦ ἀντιθέου κομμουνισμοῦ. Ἄς μὴ μᾶς διαφεύγῃ ποτέ, ὅτι οἱ βάρβαροι ἔχουν κατασκηνώσει ἐντὸς τῶν ἑδαφῶν μας καὶ ὅτι πρέπει ν' ἀντιμετωπισθοῦν ριζικῶς.

*

Καὶ δύο εἶναι οἱ πρὸς τοῦτο κύριοι συντελεσταί. Ὁ διδάσκαλος καὶ ὁ ἱερεὺς. Ἡ ὀρθὴ παιδεία καὶ τὸ ὑγιὲς θρησκευτικὸν συναίσθημα. Ἄς μὴ λησμονῶμεν ποτέ, ὅτι τὴν γῆν μας αὐτὴν, ἐπάνω ἀπὸ τὴν ὁποίαν στροβιλίζονται σήμερον λαυλαπῶδεις ἀντίπνοιαὶ ἰδεολογιῶν καὶ συμφερόντων, τὴν ἐπέλεξεν ἡ θεία Πρόνοια νὰ παραμένῃ ἀστείρευτος πηγὴ φωτός. Ἐδῶ ἀπεκαλύφθησαν αἱ βαθύτεραι ἔννοιαι καὶ ἐκηρύχθησαν αἱ ὑψηλότεραι ἀλήθειαι, διὰ τῶν ὁποίων ἐζωογονήθη ἡ ἀνθρωπότης. Ἡμεῖς ἐδώκαμεν εἰς τὸν κόσμον τὸ θρησκευτικὸν του «Πιστεύω». Καὶ ἡμεῖς ἔχομεν ἀπομείνει οἱ γνησιώτεροι κληρονόμοι τοῦ ἐξαισίου Ἑλληνοχριστιανικοῦ πολιτισμοῦ.

Χάρις εἰς τὰ Χριστιανικά μας σύμβολα, τοὺς τελετουργικούς μας τύπους, καὶ χάρις εἰς τὴν πίστιν καὶ μὲν τὸν Χριστοῦ διεσώσαμεν τὸν Ἑλληνικὸν μας χαρακτῆρα καὶ τὴν Ἑλληνικὴν μας ψυχὴν. Ἡ Ὁρθοδοξία

μας ὑπῆρξε τὸ Παλλάδιόν μας. Αὐτὴ διεφύλαξε τὴν προγονικὴν μας ψυχολογίαν ὡς μυστικὴν προὐχὴν ἐμψυχοῦσαν τὸ Ἔθνος μας καὶ τὴν Φυλὴν μας. Ἄς μὴ πλανῶνται οἱ ἀνίδεοι καὶ οἱ ὀρθολογισταί. Ὁρθοδοξία δὲν εἶναι δόγμα ἀπλῶς καὶ σωτηριολογικὸν μόνον κήρυγμα. Ἄλλὰ εἶναι καὶ συνεχῆς ἀγωνιστικὴ προσπάθεια τ ε λ ε ι ὡ σ ε ω ς, ἐ ν τ ὄ ς τ ῆ ς Ἰ σ τ ο ρ ι κ ῆ ς καὶ τ ῆ ς κ ο ι ν ω ν ι κ ῆ ς ζ ω ῆ ς. Καὶ δύναται τις νὰ στερηθῆται ἀπὸ τὰς χεῖράς του καὶ νὰ ζῆ καὶ νὰ περιπατῆ. Χωρὶς ἠθικὴν ὁμῶς ἀληθῆς πρόοδος δὲν ὑπάρχει. Ἀνηθικότης σημαίνει σῆψιν. Καὶ ἡ σῆψις καὶ ἡ ἀπότοκος αὐτῆς δυσωδία εἶναι φαινόμενον θανάτου.

*

Τῆς ἠθικῆς αὐτῆς ζωῆς φορεὺς εἶναι ὁ πτωχὸς ἱερεὺς τῆς ὑπαίθρου μας καὶ κάθε σεμνὸς λειτουργὸς τῆς ἀγίας μας Ἐκκλησίας. Ἐκκλησίας, ποὺ δὲν ἀποτελεῖ ἀπλῆν παράδοσιν. Ἄλλὰ εἶναι συνεχῶς στρατευομένη. Καὶ οἱ πρόσφατοι νεομάρτυρες τῆς ἀνεπέωσαν τὰς περγαμηνάς τῆς. Καὶ προσέθεσαν νέους πορφυρίζοντας σαπφείρους εἰς τὰ πάγχρυσά Ἐθνόσημά τῆς. Καὶ ἐρωτῶμεν. Ἔως πότε λοιπὸν θὰ παραθεωρῆται ἡ ἀποστολή των; Καὶ ἔως πότε ὁ πολιτικὸς μας κόσμος θ' ἀνέχεται νὰ παραμένουν οὗτοι πεινῶντες καὶ μὴ δυνάμενοι ν' ἀντικαταστήσουν τὸ πτωχικὸν τους ράσον, ποὺ ἀποτελεῖ τὸ τιμιώτερον Ἐθνικὸν μας σύμβολον;

ΘΕΟΛΟΓΙΟΣ ΣΠΕΡΑΝΤΣΑΣ

«Βαρβάραν τὴν ἀγίαν τιμῆσωμεν· ἐχθροῦ γὰρ τὰς παρίδας συνέτριψε, καὶ ὡς στρουθίον ἐρρόσθη ἐξ αὐτῶν, βοηθεία καὶ ἔπλω τοῦ Στανροῦ ἡ πάνσεμνος».

(Ἀπολυτικὸν τῆς ἀγίας μεγαλομάρτυρος Βαρβάρας).

«Ὁρθοδοξίας ὁδηγέ, εδσεβείας διδάσκαλε καὶ σεμνότητος, τῆς οἰκουμένης ὁ φωστῆρ, μοναζόντων θεόπνευστον ἐγκαλλώπισμα, Ἰωάννη σοφέ, ταῖς διδαχαῖς σου πάντας ἐφώτισας, λύρα τοῦ Πνεύματος· πρέσβεβε Χριστῷ τῷ Θεῷ, σωθῆναι τὰς ψυχὰς ἡμῶν».

(Ἀπολυτικὸν τοῦ ὁσίου πατρὸς ἡμῶν Ἰωάννου τοῦ Δαμασκηνοῦ).

ΤΟ ΕΛΑΙΟΝ ΕΞ ΕΠΟΥΣΕΩΣ ΤΕΛΕΤΟΥΡΓΙΚΗΣ (*)

Τὸ Ἅγιον Μύρον ἐν τῷ μυστηρίῳ τοῦ Χρίσματος.

Τὸ Ἅγιον Μύρον χρησιμοποιεῖται εἰς ἀρκετὰς περιπτώσεις ἱεροτελεστικὰς. Χρήσις αὐτοῦ γίνεται ἐν τῷ Μυστηρίῳ τοῦ Χρίσματος, τὸ ὁποῖον ἔχει τὴν ὀνομασίαν τοῦ ἀκριβῶς ἐκ τῆς διὰ Μύρου Ἁγίου χρίσεως τοῦ ἐξερχομένου ἐκ τοῦ ὕδατος τοῦ Βαπτίσματος. Ἦδη προηγουμένως ἐσημειώθη, ὅτι τὸ Χρῖσμα ἀντικατέστησε τὴν ἐπίθεσιν τῶν χειρῶν ἐπὶ τοὺς βαπτιζομένους, δι' ἧς ἐπιθέσεως, ἀπαραίτητου τυγχανούσης, παρέχεται εἰς αὐτοὺς «ἡ ἐπισφράγισις καὶ ἡ βεβαίωσις τῆς δωρεᾶς τοῦ Ἁγίου Πνεύματος μετὰ τῆς ἐνισχύσεως ἐν τῇ πίστει καὶ τῷ ἀγῶνι τοῦ βίου τούτου». Εἰς τὰς «Διαταγὰς» τῶν Ἁγίων Ἀποστόλων (Βιβλίον Ζ' XXII, 2) μετὰ τὰ εἰς τὸ ἅγιον Βάπτισμα ἀναγόμενα σημειοῦνται τὰ ἐπόμενα περὶ τοῦ Χρίσματος: «Χρίσεις δὲ πρῶτον—ὡ ἐπίσκοπε, ἢ πρεσβύτερε—ἐλαίῳ ἁγίῳ, ἔπειτα βαπτίσεις ὕδατι καὶ τελευταῖον σφραγίσεις μύρῳ, ἵνα τὸ μὲν χρῖσμα μετοχή ἦ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, τὸ δὲ ὕδωρ σύμβολον τοῦ θανάτου, τὸ δὲ μύρον σφραγίς τῶν συνθηκῶν». Περαιτέρω, εἰς τὰς Κατηχήσεις τοῦ Ἱεροσολύμων Κυρίλλου (†386) ὑπάρχει ἡ ἐξῆς περικοπὴ περὶ τοῦ Ἁγίου Μύρου, τὴν ὁποῖαν παραθέτω ἐνταῦθα καὶ διὰ τὴν ἀρχαιότητα τῆς προελεύσεώς της, ἀλλὰ καὶ διὰ τὴν πληροφορίαν αὐτῆς περὶ τῶν τότε χριστιανῶν διὰ μύρου μελῶν τῶν βαπτιζομένων, τεσσάρων τὸν ἀριθμὸν, ἐνῶ σήμερον ταῦτα ἀνῆλθον εἰς ὀκτώ: «Καὶ ὑμῖν ὁμοίως ἀναβεβηκόσιν ἀπὸ τῆς κολυμβήθρας τῶν ἱερῶν ναμάτων ἐδόθη χρῖσμα, τὸ ἀντίτυπον οὗ ἐχρίσθη Χριστός... Ἄλλ' ὄρα μὴ ἐπινοήσης ἐκεῖνο τὸ μύρον ψιλὸν εἶναι· ὥσπερ γὰρ ὁ ἄρτος τῆς Εὐχαριστίας μετὰ τὴν ἐπίκλησιν τοῦ Ἁγίου Πνεύματος οὐκέτι ἄρτος λιτός, ἀλλὰ σῶμα Χριστοῦ, οὕτω καὶ τὸ ἅγιον τοῦτο μύρον οὐκέτι ψιλόν, ἀλλὰ Χριστοῦ χάρισμα καὶ Πνεύματος Ἁγίου παρουσία... Καὶ πρῶτον ἐχρίσεθε ἐπὶ τὸ μέτωπον, ἵνα ἀπαλλαγῆτε τῆς αἰσχύνης ἣν ὁ πρῶτος παραβάτης ἄνθρωπος πανταχοῦ περιέφερε καὶ ἵνα ἀνακεκαλυμμένῳ προσώπῳ τὴν δόξαν Κυρίου κατοπτρίζηθε· εἶτα ἐπὶ τὰ ὦτα ἵνα προσλάβητε τὰ ἀκουστικά τῶν θεῶν μυστηρίων ὧτα... εἶτα ἐπὶ τὴν σφραγισιν, ὅπως, τοῦ θεοῦ ἀντιλαμβανόμενοι μύρου, λέγητε, Χριστοῦ εὐωδία ἐσμὲν ἐν τοῖς σωζομένοις· μετὰ ταῦτα ἐπὶ τὰ στήθη, ἵνα ἐνδυσάμενοι τὸν θώρακα τῆς δικαιοσύνης, στήτε πρὸς τὰς μεθόδους τοῦ διαβόλου. Ὡσπερ γὰρ ὁ Χριστός μετὰ τὸ βάπτισμα καὶ τὴν τοῦ Ἁγίου Πνεύματος ἐπιφοίτησιν ἐξελεθὼν κατηγωνίσαστο τὸν Ἀντικείμενον, οὕτω καὶ ὑμεῖς»⁴⁰.

Διὰ μέσου τοῦ μακραίωνος βίου τῆς Ἁγίας Ὀρθόδοξου ἡμῶν Ἐκκλησίας, ἀπὸ τῆς ἀρχαϊκῆς περιόδου μέχρι τῆς σήμερον, ἀλλεπαλλήλους καὶ πυκνὰς ἔχομεν τὰς εἰδήσεις τῶν ἁγίων Πατέρων, τῶν ἱερῶν Κανόνων καὶ τῶν Ἐκκλησιαστικῶν ἐν γένει συγγραφέων καὶ τῶν Θεολόγων περὶ τοῦ Μυστηρίου τοῦ Χρίσματος, ὡς ἐπίσης καὶ περὶ τῶν ἄλλων ἱερῶν Μυστηρίων. (Πρβλ. τὸν ΜΗ' Κανὸνα τῆς ἐν Λαοδικεῖᾳ Συνόδου, κατὰ τὸν ὁποῖον «δεῖ τοὺς φωτιζομένους μετὰ τὸ βάπτισμα χρίσθαι χρίσματι ἐπουρανίῳ καὶ μετόχους εἶναι τῆς βασιλείας τοῦ Χριστοῦ», καὶ τὸ τοῦ Μ. Βασιλείου: «τὴν τοῦ ἐλαίου χρίσιν ἐκ τῆς ἀδημοσιεύτου καὶ ἀπορρήτου διδασκαλίας τῶν Ἀποστόλων παρέλαβεν ἡ Ἐκκλησία» κ.λ.π.)⁴¹.

Ἄλλὰ βεβαίως δὲν εἶναι δυνατόν νὰ καταχωρισθῶσιν ἐνταῦθα ἅπαντα τὰ ἀφορῶντα εἰς τὸ Μυστήριον τοῦ Χρίσματος, οὔτε δὲ καὶ ἀνάγονται εἰς τὸν εἰδικὸν τῆς παρούσης πραγματείας σκοπὸν, ὁ ὁποῖος εἶναι ἡ ἀναγραφὴ τῶν περιπτώσεων χρησιμοποίησεως τοῦ ἐλαίου (καὶ ἐν προκειμένῳ τοῦ Ἁγίου Μύρου) δι' ἱεροτελεστικῶν καὶ ἐν γένει ἐκκλησιαστικῶν σκοποῦς, ὡς ἤδη ἔχει προηγουμένως διευκρινισθῆ.

Ἔθεν εἰς τὴν ἐν τῷ Μεγάλῳ Εὐχολογίῳ τῆς Ἐκκλησίας ἡμῶν τετυπωμένην «Ἀκολουθίαν τοῦ Ἁγίου Βαπτίσματος», τὰ σχετιζόμενα μὲ τὴν δι' Ἁγίου Μύρου χρίσιν τοῦ βαπτισθέντος ἀναγράφονται ὡς ἐξῆς: «Καὶ μετὰ τὴν Εὐχὴν—Εὐλογητὸς εἶ, Κύριε, ὁ Θεὸς ὁ Παντοκράτωρ—χρίει τὸν βαπτισθέντα τῷ Ἁγίῳ Μύρῳ, ποιῶν Σταυροῦ τύπον ἐπὶ τοῦ μετώπου, καὶ τῶν ὀφθαλμῶν, καὶ τῶν μυκτηρίων, καὶ τοῦ στόματος, καὶ τῶν δύο ὠτων καὶ τοῦ στήθους καὶ τῶν χειρῶν καὶ τῶν ποδῶν λέγων: Σφραγίς δωρεᾶς Πνεύματος Ἁγίου. Ἀμήν»⁴².

Σημειωτέον ὅμως, ὅτι σήμερον, ὡς γνωστόν, παρὰ τὰ ἐν τῷ Μ. Εὐχολογίῳ διατασσόμενα περὶ χρίσεως δι' Ἁγίου Μύρου τοῦ βαπτισθέντος, ἀφοῦ προηγουμένως οὗτος ἐνδύθη («εἶτα—σημειοῦται εἰς τὸ Μ. Εὐχολόγιον—ὁ Ἱερεὺς ἐνδύει αὐτὸν τὰ ἄμφια λέγων»), ἢ δι' Ἁγίου Μύρου χρίσις γίνεται εὐθὺς ἀμέσως μόλις ὁ βαπτιζόμενος μετὰ τὴν τρίτην κατάδυσιν αὐτοῦ ἀναχθῆ ἐκ τῆς ἱερᾶς κολυμβήθρας, γυμνὸς ὢν εἰσέτι, τοῦ Ἁγίου Μύρου λαμβανόμενον διὰ θρυαλλίδος ἐκ τοῦ εἰδικοῦ δοχείου (Μυροδοχείου), ὅπερ φυλάσσεται ἐντὸς τοῦ ἱεροῦ Βήματος τῶν ἱερῶν ναῶν. Αἱ δὲ Εὐχαὶ τῆς «Ἀπολούσεως» καὶ ἡ Εὐχὴ τῆς «Τριχοκουρίας» ἀναγινώσκονται εὐθὺς μετὰ τὴν δι' Ἁγίου Μύρου χρίσιν, μεθ' ἣν ἀμέσως γίνεται ἡ ἐνδυσίς τοῦ νεοβαπτίστου ἢ νεοφωτίστου διὰ τῶν «ἐμφωτειῶν ἐσθήτων» αὐτοῦ.

(*) Συνέχεια ἐκ τῆς σελ. 444 τοῦ προηγουμένου τεύχους.

40. Ἐν Κων. Ν. Καλλινίκου, Ὁ Χριστιανικὸς ναὸς καὶ τὰ τελούμενα ἐν αὐτῷ, Ἀλεξάνδρεια 1921, σελ. 498-499.

41. Μανουὴλ Ι. Γεδεών, ἔνθα ἀνωτέρω, σελ. 5-8, 30.—Π. Ν. Τρεμπέλα, Μικρὸν Εὐχολόγιον, τόμος Α', Ἀθήναι 1950, σελ. 299 κ. ἑ.

42. Εὐχολόγιον τὸ Μέγα, Βενετία 1854, σελ. 137

Τὸ Ἅγιον Μύρον ἐν τῇ προσελεύσει τῶν ἑτεροδόξων καὶ τῇ ἐπιστροφῇ τῶν ἀρνησαμένων τὴν πίστιν.

Ὡς γνωστόν, ἡ Ὁρθόδοξος ἡμῶν Ἐκκλησία χρησιμοποιεῖ Ἅγιον Μύρον ὡς δέχεται εἰς τοὺς κόλπους αὐτῆς ἑτεροδόξους πρὸς αὐτὴν προσερχομένους, χρίουσα διὰ τῶν λειτουργῶν αὐτῆς ὄρισμένα μέλη τοῦ σώματος αὐτῶν, συμφώνως πρὸς σχετικὰς ἐν προκειμένῳ Ἀκολουθίας, περὶ τῶν ὁποίων κατωτέρω ὁ λόγος.

Ἐτεροδόξοι σύγχρονοι εἶναι οἱ Ρωμαιοκαθολικοὶ, Παλαιοκαθολικοὶ καὶ Οὐνίται, τὰ περιωθέντα λειψανα τοῦ ἀρχαίου Νεστοριανισμοῦ καὶ τοῦ ἀρχαίου Μονοφυσιτισμοῦ, ἤτοι οἱ Ἀρμένιοι, οἱ Κόπται, οἱ Αἰθίοπες, οἱ Ἰακωβίται καὶ οἱ Χριστιανοὶ τοῦ Θωμᾶ, καὶ τέλος οἱ Διαμαρτυρόμενοι μὲ τὰς διαφόρους ἀποχρώσεις αὐτῶν καὶ μάλιστα οἱ Λουθηρανοὶ, Καλβινισταὶ καὶ Ἀγγλικανοὶ. Δέον πάντως νὰ σημειωθῇ ἐν προκειμένῳ, ὅτι ἐπὶ τοῦ θέματος τοῦ πῶς πρέπει νὰ δέχεται ἡ Ὁρθόδοξος Ἐκκλησία τοὺς εἰς αὐτὴν προσερχομένους ἑτεροδόξους, ἐπικρατεῖ διχογνωμία καὶ ἀσάφεια εἰς τὴν θεωρίαν τοῦ ζητήματος, ὡς ἐπίσης ἀβεβαιότης καὶ ἀστάθεια ἐν τῇ πράξει. Βάσις ὅμως τοῦ ζητήματος εἶναι ἡ παραδοχὴ ἢ ἡ ἀπόρριψις τοῦ βαπτίσματος τῶν ἑτεροδόξων. Ὅθεν χάριν τῆς ὁμοιομορφίας καὶ πρὸς ἐπικράτησιν ἐνιαίας γραμμῆς καὶ πράξεως παραταῖς ἐπὶ μέρους αὐτοκεφάλαις Ὁρθόδοξοις Ἐκκλησίαις, ἐνδείκνυται νὰ καθορισθῶσι ποῖοι ἐκ τῶν αἵρετικῶν καὶ ἑτεροδόξων εἰς τὴν Ὁρθοδοξίαν προσερχόμενοι πρέπει νὰ γίνωνται δεκτοὶ διὰ τοῦ Μυστηρίου τοῦ θείου Βαπτίσματος, ποῖοι διὰ τοῦ Μυστηρίου τοῦ Χρίσματος καὶ ποῖοι μόνον διὰ Λιβέλλου Πίστεως.

Ἐν πάσῃ περιπτώσει, ἡ ἐπικράτησις παρὰ τῇ Ἐκκλησίᾳ ἡμῶν, ἀπ' ἀρχαιότητος ἐποχῆς μέχρι τῆς σήμερον, τῆς χρίσεως δι' Ἅγιου Μύρου τῶν προσερχομένων εἰς αὐτὴν ἑτεροδόξων, δὲν ἔχει τὴν σημασίαν ὅτι διὰ τῆς χρίσεως αὐτῆς ἐπαναλαμβάνεται τὸ Μυστήριον τοῦ Χρίσματος, καθ' ὅσον δογματικῶς τὸ Μυστήριον τοῦτο, ὡς καὶ τὸ τοῦ Βαπτίσματος, δὲν ἐπαναλαμβάνεται. Ἡ δι' Ἅγιου Μύρου χρίσις τῶν ἑτεροδόξων βασίζεται εἰς τὰ χωρία τῶν Πράξεων τῶν Ἀποστόλων (8,14-17 καὶ 19,2-7), εἰς τὰ ὁποῖα γίνεται λόγος περὶ λήψεως τοῦ Ἅγιου Πνεύματος ὑπὸ τῶν βαπτισθέντων, γινομένης, πρὸς τὸν σκοπὸν τῆς λήψεως ταύτης, ἐπιθέσεως τῶν χειρῶν τῶν Ἀποστόλων ἐπ' αὐτούς⁴³.

Κατὰ τὰ ἀνωτέρω καὶ ἐπὶ τῇ βάσει τῶν ἐιδικῶν Ἀκολουθιῶν διὰ τὰς περιπτώσεις εἰσοδοχῆς τῶν ἑτεροδόξων εἰς τὴν Ὁρθόδοξον Ἐκκλησίαν, ἢ δι' Ἅγιου Μύρου χρίσις αὐτῶν γίνεται ὡς ἀκολούθως:

1. Κατὰ μίαν Ἀκολουθίαν «ἐκ τοῦ Εὐχολογίου τοῦ Πατριαρχικοῦ ὅπως χρῆ δέχεσθαι τοὺς ἀπὸ αἵρέσεως προσερχομένους τῇ ἀγίᾳ τοῦ Θεοῦ καθολι-

43. Ἰωάννου Καρμίρη, «Πῶς δεῖ δέχεσθαι τοὺς προσιόντας τῇ Ὁρθοδόξῃ ἑτεροδόξους», ἐν τῷ περιοδικῷ *Θεολογία*, τόμος ΚΕ' (1954), σελ. 211-243.

κῆ καὶ ἀποστολικῇ Ἐκκλησίᾳ», τοὺς Ἀρειανούς, Μακεδονιανούς (Πνευματομάχους), Σαββατιανούς καὶ Ναυατιανούς (καθαροὺς), τεσσαρεσκαίδεκατιστὰς καὶ τοὺς Ἀπολλιναριστὰς, ἢ Ἐκκλησία, δεχομένη διὰ Λιβέλλου, ἀναθεματίζοντας σὺν τῇ ἰδίᾳ αἵρέσει καὶ πᾶσαν ἄλλην αἵρεσιν, μὴ φρονούσαν ὡς φρονεῖ ἡ ἀγία τοῦ Θεοῦ Καθολικὴ καὶ Ἀποστολικὴ Ἐκκλησία, «σφραγίζει», ἤτοι χρίει τῷ Ἅγιῳ Μύρῳ. Εἰς τὴν Ἀκολουθίαν ταύτην τὸ μέρος τὸ ἀφορῶν εἰς τὴν δι' Ἅγιου Μύρου χρίσιν τῶν προσερχομένων αἵρετικῶν ἔχει ὡς ἐξῆς: «Καὶ χρίσας αὐτὸν τῷ Μύρῳ, καθὼς καὶ τοὺς νεοφωτιστοὺς, τὴν αὐτὴν ἐπ' αὐτῷ ἐπίρρησιν ποιούμενος, καὶ μετὰ τοῦτο πάλιν ἐπεύχεται ἐκφώνως...»⁴⁴.

2. Εἰς τὴν «Ἀκολουθίαν τὴν τυπωθεῖσαν ὑπ' αὐτῆς τῆς ἀγίας καὶ μεγάλης Συνόδου (1484), εἰς τοὺς ἐκ τῶν λατινικῶν αἵρέσεων ἐπιστρέφοντας τῇ Ὁρθόδοξῳ τε καὶ Καθολικῇ Ἐκκλησίᾳ τῆς Κωνσταντινουπόλεως, ἀλλὰ δὴ καὶ τοῖς τρισὶ ἁγιωτάτοις Πατριάρχαις τῆς Ἀνατολῆς, Ἀλεξανδρείας δηλονότι, Ἀντιοχείας καὶ Ἱεροσολύμων» ἢ σχετικὴ διάταξις ἢ ἀναφερομένη εἰς τὴν χρίσιν δι' Ἅγιου Μύρου ἔχει ὡς ἐξῆς: «Καὶ λέγει—ὁ προσερχόμενος—ὁμολογῶν μεγάλη τῇ φωνῇ τὸ Πιστεύω εἰς ἓνα Θεόν, καὶ λέγει τοῦτο ἕως τὸ τέλος. Καὶ μετὰ τὸ εἰπεῖν καὶ ἀπαρτίσαι αὐτὸ τὸ Σύμβολον ἅπαν, εὐθὺς χρίεται ὑπὸ τοῦ ἱερέως ὁ τοιοῦτος τῷ ἀγίῳ καὶ μεγάλῳ τῆς Ἐκκλησίας μύρῳ, ἐν τε τῷ μετώπῳ αὐτοῦ ἐγχαράττοντος Σταυρὸν τοῦ ἱερέως, ὁμοίως καὶ εἰς τὰ ὦτα καὶ τῷ πώγωνι αὐτοῦ καὶ ταῖς χερσίν, ἀλλὰ δὲ καὶ τῷ στήθει καὶ τοῖς γόνασι, λέγοντος καὶ ἐπιφωνούντος τοῦ ἀρχιερέως ἐν μιᾷ ἐκάστη αἰσθήσει ἐν τῷ χρίειν Σφραγίς δωρεᾶς Πνεύματος Ἅγιου, Ἀμὴν. Καὶ μετὰ τὸ ἀπομυρῶσαι τοῦτον, εὐχεται ὁ ἱερεὺς ἄνω τῆς κεφαλῆς τοῦ χρισθέντος τῷ μύρῳ τὴν εὐχὴν ταύτην»⁴⁵.

3. Ἐπὶ τῇ βάσει τῆς ἀνωτέρω τῆς Συνόδου τοῦ 1484 Ἀκολουθίας ἐπὶ ἐπιστροφῇ λατινοῦ εἰς τὴν Ὁρθόδοξον Ἐκκλησίαν, ὁ Ἀθηνῶν Χρυσόστομος Παπαδόπουλος συνέταξε νέαν ἐιδικὴν «Ἀκολουθίαν ἐπιστοφῆς εἰς τὴν Ὁρθοδοξίαν ἀπὸ τῆς Λατινικῆς Ἐκκλησίας», εἰς τὴν ὁποῖαν καὶ Λιβέλλος Πίστεως συμπεριελήφθη. Ἡ Ἀκολουθία αὕτη ἐνεκρίθη ὑπὸ τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος ἐν ἔτει 1932 καὶ ἐξεδόθη μεταξὺ ἄλλων «Ἱερῶν Ἀκολουθιῶν» (Ἀθῆνησι 1932, σελ. 23-25). Ἡ ἐν τῇ Ἀκολουθίᾳ ταύτῃ ἐιδικὴ περικοπὴ περὶ τῆς χρίσεως δι' Ἅγιου Μύρου ἔχει ὡς ἀκολούθως: «Ὁ ἐπιστρέφων εἰς τὴν Ὁρθοδοξίαν μετὰ τὴν προηγηθεῖσαν ἤδη κατήχησιν καὶ διδασκαλίαν ἐρωτᾶται ἂν ἐπιθυμῇ νὰ ἐπιστρέψῃ εἰς τὴν Ὁρθοδοξίαν, καὶ μετὰ καταφατικὴν δῆλωσιν ἀπαγγέλλει τὸ Σύμ-

44. Ἰωάννου Ν. Καρμίρη, *Τὰ δογματικὰ καὶ συμβολικὰ μνημεῖα τῆς Ὁρθόδοξου Καθολικῆς Ἐκκλησίας*, τόμος Β', Ἀθῆναι 1953, σελ. 975 κ. ἑ.

45. Ἰωάννου Ν. Καρμίρη, ἐνθα ἀνωτέρω, τόμος Β', σελ. 987-988. Ἡ Ἀκολουθία αὕτη ἔχει δημοσιευθῆ καὶ εἰς τὸν Ε' τόμον (Ἀθῆναι 1855, σελ. 143-147) τοῦ Συντάγματος τῶν θείων καὶ Ἱερῶν Κανόνων, ὑπὸ Γ. Ράλλη καὶ Μ. Ποτλῆ.

βολον τῆς πίστεως. Μετὰ τοῦτο ὁ Ἀρχιερεὺς ἢ ὁ ἱερεὺς χρεῖε διὰ τοῦ Ἁγίου Μύρου τὸ μέτωπον αὐτοῦ, τὰ ὄτα, τὸν πώγωνα, τὰς χεῖρας, τὸ στήθος καὶ τὰ γόνατα, λέγων: Σφραγίς δωρεᾶς Πνεύματος Ἁγίου. Ἀμήν. Καὶ μετὰ τοῦτο ἀπαγγέλλει τὴν Εὐχὴν...»⁴⁶.

Ὁὐχ ἦττον ὅμως δι' Ἁγίου Μύρου ἢ Ὁρθόδοξος Ἐκκλησία δέχεται, ὡσαύτως, καὶ ἐκείνους ἐκ τῶν Ὁρθόδοξων οἵτινες, ἀποπλανηθέντες καὶ παρασυρθέντες εἰς τὴν αἵρεσιν τῶν Χιλιαστῶν ἢ Σπουδαστῶν τῶν Γραφῶν, ἐζήτησαν ἐν μετανοίᾳ νὰ ἐπανέλθωσι εἰς τοὺς κόλπους τῆς Μητρὸς ἡμῶν Ἐκκλησίας, ἀπὸ τοὺς ὁποίους ἀπεμακρύνθησαν πρὸς καιρὸν. Φιλανθρώπως φερομένη ἡ Ἐκκλησία ἡμῶν ἐν προκειμένῳ, δέχεται αὐτοὺς διὰ χρίσεως Ἁγίου Μύρου, ἀναγνωρίζουσα τὸ Βάπτισμα τὸ ὁποῖον εἶχον λάβει εἰς τοὺς κόλπους αὐτῆς ἐδρισκόμενοι. Διὰ τὴν εἰσδοχὴν αὐτῶν χρησιμοποιοεῖται ἢ ἀνωτέρω μνημονευθεῖσα «Ἀκολουθία ἐπιστροφῆς εἰς τὴν Ὁρθοδοξίαν ἀπὸ τῆς Λατινικῆς Ἐκκλησίας», ἣν ἐξέδωκεν ἐν ἔτει 1932 ἡ Ἱερά Σύνοδος τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, μετὰ τὴν διαφορὰν ὅτι, ἀντὶ τοῦ Λιβέλλου τὸν ὁποῖον ὑποχρεοῦνται νὰ ἀπαγγέλλωσιν οἱ ἐπιστρέφοντες εἰς τὴν Ὁρθοδοξίαν Ρωμαιοκαθολικοὶ, ὑπάρχει εἰς τὴν Ἀκολουθίαν ταύτην «Ὁμολογία πίστεως τῶν ἀπὸ τῆς πλάνης τῶν Σπουδαστῶν τῶν Ἁγίων Γραφῶν ἢ Χιλιαστῶν εἰς τὴν Ἐκκλησίαν διὰ χρίσεως Ἁγίου Μύρου, ἐπιστρέφόντων»⁴⁷, τὴν ὁποῖαν «Ὁμολογίαν» οἱ ἐπιστρέφοντες Χιλιασταὶ ἢ Σπουδασταὶ τῶν Γραφῶν, ἀπαγγέλλουσιν εὐθὺς ὡς χρισθῶσι δι' Ἁγίου Μύρου, κατὰ τὴν διάταξιν τῆς διαληφθείσης Ἀκολουθίας.

Τέλος δι' Ἁγίου Μύρου ἢ Ἐκκλησία ἡμῶν δέχεται ἐκεῖνα ἐκ τῶν μελῶν αὐτῆς, τὰ ὁποῖα ἠρνήθησαν τὴν χριστιανικὴν ὀρθόδοξον πίστιν αὐτῶν ἀποσκιρτήσαντα εἰς ξένας μὴ χριστιανικὰς θρησκείας. Ἐπὶ Πατριάρχῳ Κωνσταντινουπόλεως Μεθοδίου τοῦ Α' (842-846) καθιερώθη καὶ δι' ὑπ' αὐτοῦ, ἐπὶ τῆ βᾶσει ἀρχαιότερας παραδόσεως, ὁ τρόπος τῆς παραδοχῆς αὐτῶν εἰς τὴν Ἐκκλησίαν, καταρτισθείσης εἰδικῆς Ἀκολουθίας, ἣτις συμπεριλαμβάνεται μετὰ τῶν λοιπῶν Ἀκολουθιῶν εἰς τὸ Μέγα Εὐχολόγιον. Κατὰ τὴν Ἀκολουθίαν ταύτην, οἱ ἀπὸ τῆς ἀρνήσεως ἐπανερχόμενοι εἰς τὴν Ἐκκλησίαν διαίρονται εἰς τρεῖς κατηγορίας: 1ον. Οἱ παιδιόθεν ἀποστάται φόβῳ ἢ ἀγνοίᾳ ἢ ἀμαθείᾳ. 2ον. Οἱ ἐνήλικες ἀκουσίως ἀρνησάμενοι. 3ον. Οἱ ἐνήλικες ἐκούσιως ἀρνησάμενοι.

Αἱ ἀξιοπρόσεκτοι τῆς Ἀκολουθίας ταύτης διατάξεις, τῆς ὁποίας ὁ ἐν τῷ Μ. Εὐχολογίῳ τίτλος

εἶναι «Ἀκολουθία Μεθοδίου Πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως περὶ τῶν ἀπ' ἀρνήσεως διαφόρων προσώπων καὶ ἡλικιῶν πρὸς τὴν Ὁρθόδοξον καὶ ἀληθῆ πίστιν ἐπιστρέφόντων», ἔχουσιν ὡς ἔπεται:

«Εἰ μὲν παιδίον συνελήφθη, καὶ ἠρνήσατο, ἢ φόβῳ, ἢ ἀγνοίᾳ καὶ ἀμαθείᾳ, ὁ τοιοῦτος λαμβανέτω ἱλαστικὰς Εὐχὰς ἐπὶ ἡμέρας ἑπτὰ, καὶ τῆ ἡ' λουέσθω. Καὶ ἀπὸ τοῦ λουτροῦ λεντίῳ περιώσθεις, χριέσθω Μύρῳ καθάπερ οἱ βαπτιζόμενοι καὶ βαλέσθω ἱμάτια καινὰ, κατὰ τὸν τύπον τῶν βαπτιζομένων.

Εἰ δὲ νεανία εἶεν, ἢ πρεσβύται, ἢ γέροντες, τέλει οὖντες τὴν ἡλικίαν εἰ μὲν ἀπὸ βασάνων ἠρνήσαντο, τυχέτωσαν φιλανθρωπίας· πλὴν νηστεύτωσαν δύο Τεσσαρακοστάς, σχολάζοντες εἰς προσευχὰς, καὶ ἐκτελοῦντες γονυκλισίας καὶ ἐκτενεῖς δέησεις. Ἐγγίζοντος δὲ τοῦ πληρώματος τῶν δύο Τεσσαρακοστῶν ἐπὶ ἡμέρας ὀκτώ, δεχέσθωσαν πάλιν ἱλαστικὰς Εὐχὰς, καὶ λεγέτωσαν καθ' ἑκάστην τὸ Κύριε ἐλέησον ρ', καὶ μετὰ τοῦτο, λουέσθωσαν, καὶ χριέσθωσαν τῷ Μύρῳ, κατὰ τὴν προειρημένην διάταξιν καὶ γενομένης λειτουργίας, ἀξιούσθωσαν τῶν Ἁγιασμάτων, σχολάζοντες, καθὼς οἱ βαπτιζόμενοι, τῇ Ἐκκλησίᾳ καὶ τῇ Λειτουργίᾳ τὰς ὀκτὼ ἡμέρας.

Εἰ δὲ τινες ἀπὸ προαιρέσεως ἠτόμολησαν πρὸς τὴν ἀρνησιν, ἐπιστρέφοντας μὲν τούτους δεχόμεθα, τῶν δὲ θείων Μυστηρίων οὐ μεταλαμβάνουσι, εἰμὴ μόνον ἐν τῷ τέλει τῆς ζωῆς αὐτῶν, κατὰ τὸν οἶον Κανόνα τοῦ Μεγάλου Βασιλείου τὸν λέγοντα Ὁ τὸν Χριστὸν ἀρνησάμενος καὶ παραβάς τὸ τῆς σωτηρίας μυστήριον, ἐν παντὶ τῷ χρόνῳ τῆς ζωῆς αὐτοῦ προσκλαίειν ὀφείλει, καὶ ἐξομολογεῖσθαι χρεωστῆ ἐν τῷ καιρῷ, ὃ ἐκβαίνει τοῦ βίου, τοῦ Ἀγιάσματος ἀξιούμενος, πιστεῖ τῆς παρὰ Θεοῦ φιλανθρωπίας».

Μετὰ τὰς «Ἱλαστικὰς Εὐχὰς ἐπὶ τὸν ἀπ' ἀρνήσεως ἐπιστρέφοντα πρὸς τὴν ἀληθινὴν πίστιν», λαβὼν ὁ λειτουργὸς «τὸ ἅγιον Μύρον, χρεῖε αὐτὸν κατὰ τὴν τάξιν τῶν βαπτιζομένων, ποιῶν Σταυροῦ τύπον ἐπὶ τε τοῦ μετώπου καὶ τῶν ὀφθαλμῶν, καὶ τῶν μυκτήρων καὶ τοῦ στόματος καὶ τῶν δύο ὠτίων, καὶ τῶν χειρῶν καὶ τοῦ στήθους καὶ τῶν μεταφρένων καὶ τῶν γονάτων λέγων: Σφραγίς δωρεᾶς Πνεύματος Ἁγίου. Ἀμήν. Καὶ μετὰ τὴν χρίσιν, λέγει τὴν Εὐχὴν ταύτην, ἐπάνω τῆς κεφαλῆς αὐτοῦ...»⁴⁸.

(Συνεχίζεται) † Ὁ Θαυμακοῦ ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΣ

46. Ἱωάννου Ν. Καρμίρη, ἐνθα ἀνωτέρω, τόμος Β', σελ. 992.— Ἱεραὶ Ἀκολουθίαι... ἐκδίδονται ἐγκρίσει τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, Ἀθήνησι 1932, σελ. 23-25.— Αἱ Συνοδικαὶ Ἐγκύκλιοι, ἐκδοθεῖσαι ἐπιμελείᾳ Ἀρχιμ. Χρυσόστομου Θέμελλη (νῦν Ἐπισκόπου Θασμακοῦ), τόμος Α' (1901-1933), Ἀθήνησι 1955, σελ. 627.

47. Ἱωάννου Ν. Καρμίρη, ἐνθα ἀνωτέρω, τόμος Β', σελ. 1037, καὶ σελ. 991-992.— Ἱεραὶ Ἀκολουθίαι, ἐνθα ἀνωτέρω, σελ. 26-28.— Αἱ Συνοδικαὶ Ἐγκύκλιοι, τόμος Β', ἐνθα ἀνωτέρω, σελ. 628-629.

«Τῷ πόθῳ Χριστοῦ, τραθεῖς ἱερώτατε, τὸν νοῦν περρωθεῖς, τῇ ἀγλῇ τοῦ Πνεύματος, πρακτικῇ θεωρίᾳ τὴν πράξιν εἶδες θεόπνευστε, θουσιαστήριον θεῖον γενόμενος, αἰτούμενος πᾶσι θεῖαν ἔλλαμψιν».

(Κοντάκιον τοῦ ἁγ. Σπυρίδωνος).

Ο ΠΟΙΗΤΗΣ ΑΝΔΡΕΑΣ ΚΑΛΒΟΣ ΚΑΙ Η ΟΡΘΟΔΟΞΙΑ (*)

Εἰς τὴν Κέρκυραν ἐδημοσίευσεν εἰς τὴν ἐφημερίδα «Πατρίς» τὸ ἄρθρον «Θεολογικὴ ἐπίκρισις», εἰς τὴν εἰσαγωγὴν τοῦ ὁποίου εὐρίσκωμεν μίαν πλήρη ὀρθόδοξον ὁμολογίαν τοῦ Κάλβου καὶ ἓνα ζῆλον τοῦτου ὑπὲρ τῆς Ὀρθοδοξίας¹⁷. Ἴδου τὸ κείμενον: «Ταῦτας τὰς κακοδοξίας κρίνομεν χρέος ἡμῶν ἀπαραίτητον νὰ ἐξελέγξωμεν, διότι καθὸ τέκνα γνήσια τῆς μιᾶς, ἁγίας, καθολικῆς καὶ ἀποστολικῆς Ἐκκλησίας καὶ ζηλωταὶ τῶν πατρῶν παραδόσεων ἀδυνατοῦμεν νὰ σιωπήσωμεν, ὅταν οἱ ἐξ ἡμῶν ἐπιχειρῶσι προφάσει ὑπερασπίσεως ν' ἀνατρέπωσι τὰ δόγματα τῆς ἀμωμῆτου ἡμῶν πίστεως, καὶ τοὺς μὲν ἀπλουστέρους καὶ ἀστηρίχτους σκανδαλλίωσιν, εἰς δὲ τοὺς ἐχθροὺς τῆς Ἐκκλησίας παρέχωσιν ἴσως ἀφορμὴν νὰ κινῶσι κατ' αὐτῆς στόμα βλάσφημον, καὶ συκοφαντοῦντες ν' ἀποδίδωσιν εἰς αὐτὴν τὰς δοξασίας τῶν ἀναδεχθέντων τὴν ὑπεράσπισιν αὐτῆς». Ἡ στάσις τοῦ Κάλβου νὰ ἐπέμβῃ αὐτοβούλως διὰ ν' ἀποκαταστήσῃ τὴν ἀληθειαν, ἔστω καὶ ἂν ἦτο ὑπὲρ τῆς Καθολικῆς Ἐκκλησίας, ἀποδεικνύει ὅτι δὲν εἶχε τὸν συνήθη φανατισμὸν τῶν προτεσταντῶν τῆς ἐποχῆς του, ἀλλὰ μᾶλλον τὴν ἀντικειμενικότητα τοῦ ὀρθοδόξου πνεύματος.

Ἐκτὸς τῆς μεταφράσεως τοῦ Εὐχολογίου ὁ Κάλβος μετέφρασεν εἰς τὴν ἑλληνικὴν μίαν ἀνθολογίαν, οὕτως εἰπεῖν, περὶ τῆς Ἀγγλικανικῆς Ἐκκλησίας¹⁸,

(*) Συνέχεια ἐκ τῆς σελ. 449 τοῦ προηγουμένου τεύχους.

17. Ἐφ. «Πατρίς» Κερκύρας, ἔτ. 1ον ἀρ. φ. 3 (29-1-1849). Ὁ Κάλβος μετέφρασε τῆς συντακτικῆς ἐπιτροπῆς (μεταξὺ τῶν ἄλλων καὶ ὁ χριστιανὸς φιλόσοφος Πέτρος Βράβλας Ἀρμένης). Ἡ συντακτικὴ ἐπιτροπὴ ἔγραψεν ἀνωνύμως, δι' αὐτὸ καὶ τὸ ἄρθρον δὲν φέρει τὴν ὑπογραφήν τοῦ Κάλβου. Ὁ Ἄ. Δάνδολος (ἰδιοκτήτης τῆς ἐφ. «Ἀνεξάρτητος» Κερκύρας) ἐξέδωσε βιβλίον, διὰ τοῦ ὁποίου ἀπαντᾷ εἰς τὴν ἐγκύκλιον τοῦ Πάπα Πίου ΙΧ πρὸς τοὺς ἀνατολικούς. Καθολικὸς ἱερεὺς ἀπαντᾷ ἀνωνύμως εἰς τὸν Δάνδολον, καὶ ὁ Δάνδολος δευτερολογεῖ. Ὁ Δάνδολος εἰς τὸ πρῶτον καὶ εἰς τὸ δευτέρον βιβλίον του χρησιμοποιοῖ κατὰ τοῦ παπισμοῦ ἐπιχειρήματα, μερικὰ τῶν ὁποίων εἶναι ἱστορικῶς ἀναληθῆ. Ὁ Κάλβος εἰς τὸ ἄρθρον του ἐπικρίνει τὰ ἱστορικῶς ἀνακριβῆ ἐπιχειρήματα τοῦ Δανδόλου. Ὁ Δάνδολος ἐθεώρησε τὸ ἄρθρον τοῦ Κάλβου ὕβριστικὸν καὶ συκοφαντικόν, ἀλλὰ τὸ δικαστήριον τὸ ἐχαρακτήρισεν ἀπλῶς ὡς μίαν «φιλολογικὴν ἐπίκρισιν». Ἴδὲ π. Ν. Ἐστία, Χριστούγεννα 1946, σ. 183-4. Καὶ ἐφ. Πατρίς (Κερκύρας), ἀρ. 3 (29-1-1849), 5 (12-2-1849). Τὸ πρόγραμμα τῆς ἐφ. Πατρίς ἦτο ὁ ἀγὼν ὑπὲρ τῆς ἐλευθερίας καὶ τῆς ἀληθείας πρὸς ὅλας τὰς κατεπιθύνσεις (πολιτικῆ, θρησκεία κ.λ.π.). Ἐνδιαφέρων νομίζω ν' ἀναφέρω, ὅτι, ὅταν ἐγνώσθη ἡ ἄμυνα τῶν πολιτῶν κατὰ τῆς προτεσταντικῆς προπαγάνδας τοῦ ἀρχιεπίσκοπου τῶν φυλακῶν Κερκύρας, ἔγραψεν ἡ «Πατρίς» (ἀρ. φ. 5=12-2-1849). «Κύριον ζηλωτὰ τοῦ προσηλυτισμοῦ σὰς παρακαλοῦμεν νὰ μᾶς ἀφήσετε ἡσύχους, ἐὰν θέλετε νὰ σὰς ἀφήσωμεν ἡσύχους καὶ ἡμεῖς. Εἰ δὲ μὴ θέλομεν σὰς ἀποδείξει τίς εἶναι ἡ ἀληθὴς πίστις καὶ ἡ διδασκαλία τῆς ἀνεξίτητης σκείας».

18. Ὁ τίτλος τῆς μεταφράσεως εἶναι: «Περὶ Δογμάτων, Διοικήσεως καὶ Ἱεραρχίας τῆς Ἀγγ. Ἐκκλ. Ποιημάτων Κοσίνου Ἐπισκόπου Δυνέλμου» οἷς προσετέθη βραχέα μὲν τινα περὶ τῆς Καθολικῆς Πίστεως καὶ τῆς Ἀγγλικῆς Μεταρρυθμίσεως ἐρασιθεσίαν, ἐκ τῶν συγγραμμάτων Ἀνδρέου, Ἰουήλου, Οὐβεργίου, Βούλλου τε ἐπισκόπων καὶ Ἰακώβου Ἀ' τοῦ βασιλέως [sic]. Ἐν εἶδει δὲ παραρτήματος καὶ ἡ Κατήχησις τῆς Ἀγγλικῆς Ἐκκλησίας. Ἐκδίδοντος Φρειδερίκου [sic] Μερρίκου, Τ.Δ. Μετάφρασις ἐκ τοῦ Λατινικοῦ παρὰ τοῦ [ιδάκτορος] Α. Κάλβου, Καθηγητοῦ τῆς Φιλοσοφίας καὶ

τὴν ὁποίαν κατήρτισε ὁ Φρειδερίκος Μεϋρρίκος. Ἡ ἀνθολογία περιεῖχε: 1) «Περὶ Δογμάτων, Διοικήσεως καὶ Ἱεραρχίας τῆς Ἀγγλ. Ἐκκλησίας» τοῦ διαπρεποῦς ἀγγλικανοῦ ἐπισκόπου Δυνέλμου John Cosin. 2) Περίληψιν «περὶ τῆς Καθολικῆς πίστεως καὶ τῆς ἀγγλικῆς μεταρρυθμίσεως» ἐκ τῶν συγγραμμάτων τῶν ἀγγλικανῶν θεολόγων Lancelot Andrewes, John Jewel κ.λ.π. Καὶ 3) Κατήχησιν τῆς ἀγγλικανικῆς Ἐκκλησίας. Ὁ ἀγγλικανὸς πρεσβύτερος Μεϋρρίκος ἀνῆκεν εἰς τὴν High Church τῆς Ἀγγλικανικῆς Ἐκκλησίας, δηλαδὴ εἰς τὴν πλέον συντηρητικὴν μερίδα, καὶ ἦτο ἐκ τῶν ἐργαζομένων διὰ τὴν ἔνωσιν τῶν Ἐκκλησιῶν Ἀγγλικανικῆς, Παλαιοκαθολικῆς καὶ Ὀρθοδόξου, καὶ (ἐκ τῶν πρώτων ἐργατῶν) εἰς διαφόρους ἐταιρείας, ὅπως τῆς «διὰ τὴν διάδοσιν χριστιανικῶν γνώσεων», τῆς «Anglo-Continental Society» καὶ «Ἀγγλοπειρωτικῆς Ἐταιρείας». Εἰς τὸ Προοίμιον τῆς μεταφράσεως τοῦ Κάλβου, δικαιολογοῦσα ἡ Ἐταιρεία τὴν εἰς τὴν ἑλληνικὴν μετάφρασιν τῶν συγγραμμάτων αὐτῶν, γράφει ὅτι σκοπὸς εἶναι ἡ γνῶσις τῶν ἀρχῶν τῆς Ἀγγλικανικῆς Ἐκκλησίας, διὰ νὰ προετοιμασθῇ ἡ συνεργασία τῆς Ἀγγλικανικῆς μετὰ τῆς Ὀρθοδόξου¹⁹.

Ἄλλο βιβλίον, τὸ ὁποῖον μετέφρασεν ὁ Κάλβος ἦτο τὸ περὶ κυριαρχίας τοῦ Πάπα τοῦ ἰδίου συγγραφέως Ἰωάννου Μεϋρρίκου, τὸ ὁποῖον ἐδημοσιεύθη τὸ 1861²⁰. Εἰς τὸ βιβλίον αὐτὸ καὶ εἰς τὸ προηγουμένον ὁ Κάλβος μετὰ τὸ ὄνομά του δηλώνει, ὅτι εἶναι «μέλος διαφόρων φιλοσοφικῶν καὶ θρησκευτικῶν ἐταιρειῶν». Ποίων ἐταιρειῶν ἦτο μέλος ὁ Κάλβος δὲν γνωρίζομεν ἀκριβῶς. Τὸ μόνον, τὸ ὁποῖον γνωρίζομεν, εἶναι ὅτι συνεργάσθη, καθὼς εἶδωμεν ἀνωτέρω, μὲ τὴν «Society for Promoting Christian Knowledge», ἡ ὁποία μετέφρασε καὶ ἐδημοσίευσεν τὸ ἀγγλικανικὸν Εὐχολόγιον εἰς ἑξὶ διαφόρους γλώσσας καὶ τὰ βιβλία τοῦ Μεϋρρίκου εἰς τὴν ἑλληνικὴν. Ἡ ἴδια ἐταιρεία ἐδημοσίευσεν τὰ ἔτη 1843-1850 τὸ ἑλληνικὸν κείμενον τῶν Ὁ' τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης ὑπὸ τὴν ἐπιτήρησιν Ἐπιτροπῆς, τὴν ὁποίαν διῶρισε ἡ Ἱερά Σύνοδος

μέλους διαφ. Ἐπιστ. καὶ Θρησκ. ἐταιρειῶν. Δημοσιευθὲν ἐν Ὁξονίᾳ παρὰ Παρκέρω. Ἐν Λονδίῳ παρὰ Παρκέρω... Ἐν Νέφω Ἐβραράκω παρὰ Δάνα... Ἐν Μελίτῃ παρὰ Μνίρω. ΑΩΝΣ!».

19. Ἴδὲ Ἱ. Γενναδίου, ἐνθ' ἀν., σ. 40-41. Τὸ κείμενον ἔχει ὡς ἐξῆς: «Πολλάκις μὲν οἱ πρεσβεύοντες τὸ ἀγγλικὸν δόγμα μετὰ λύπης ἐθεώρησαν, πόσον τὰ ἐκκλησιαστικὰ αὐτῶν ἀξιώματα ἐπιπολαιῶς γνωρίζονται παρὰ τῶν ἀρχαίων τῆς ἀνατολικῆς ἐκκλησιῶν. Ἡ δὲ ἐν τῇ Ἀγγλίᾳ οὐ μόνον αἰσθάνεται μεγαλωτάτην συμπάθειαν πρὸς τὰς ὀρθοδόξους καὶ ἀνατολικὰς ἐκείνας, ἀλλὰ ἐπιθυμεῖ πρὸς τούτους νὰ προέλθῃ ὅσον ἐνεστὶν εἰς φιλικὰς μετ' αὐτῶν σχέσεις... Εἴθε οἱ θρόνοι Κωνσταντινουπόλεως, Ἀλεξανδρείας, Ἀντιοχείας καὶ Ἱεροσολύμων νὰ συνεργασθῶσι μετ' ἐκείνου τῆς Καντουαρίας, ἐπὶ σκοπῷ τοῦ νὰ διατηρήσωσιν ἄσπιλον τὴν ὀρθόδοξον ἐκείνην πίστιν, ἣν ὁμολογοῦν οἱ Ἀθανάσιοι, οἱ Κύριλλοι, οἱ Χρυσόστομοι, οἱ Βασίλειοι».

20. «Ποία κατὰ τοὺς ἀρχαίους ἡ κυριαρχία τοῦ Πάπα. Ἐπὶ αἰδ. Ἰακ. Μερρίκου, Τ.Δ. πρεσβυτέρου τῆς ἀγγλικανικῆς ἐκκλησίας. Μετάφρασις παρὰ τοῦ [ιδάκτορος] Ἀ. Κάλβου Καθηγητοῦ τῆς Φιλοσοφίας καὶ μέλους διαφ. φιλοσοφ. καὶ θρησκ. ἐταιρειῶν. Ἐν Λονδίῳ ΑΩΞΑ...καὶ ἐν Μελίτῃ».

τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος²¹. Καὶ μόνον ἡ ἐκδοσις τοῦ κειμένου τῶν Ὁ δεικνύει, ὅτι εἶχον δημιουργηθῆ πολὺ φιλικαὶ σχέσεις μεταξύ τῶν δύο Ἐκκλησιῶν Ὁρθοδόξου καὶ Ἀγγλικανικῆς. Ἡ φάσις αὕτη τῆς προσεγγίσεως ἤρχισε μετὰ τὴν προσπάθειαν τῶν Ἀνωμότων, σχισματικῶν Ἀγγλικανῶν, οἱ ὅποιοι ἐζήτησαν νὰ ἐνωθῶν μετὰ τοὺς Ὁρθοδόξους. Δὲν ἐπετεύχθη ὁμοῦς ἡ ἐνωσις καὶ λόγῳ τῆς ἐπεμβάσεως τῆς ἐπισήμου ἀγγλικανικῆς Ἐκκλησίας²². Ἡ ἐπικοινωνία τῶν δύο αὐτῶν Ἐκκλησιῶν ἐφθασε μέχρι τοῦ σημείου, ὥστε ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης Γρηγόριος ὁ β' ν' ἀποδεχθῆ τὴν πρότασιν τοῦ Ἀρχιεπισκόπου Καντερβουρίας Archibald Campbell καὶ νὰ ἐκδώσῃ ἐγκύκλιον τὴν 20ὴν Ὀκτωβρίου 1869, διὰ τῆς ὁποίας ἐπέτρεπε τὴν ταφὴν τῶν ἀγγλικανῶν ὑπὸ ὀρθοδόξων ἱερέων καὶ εἰς ὀρθόδοξα νεκροταφεῖα²³. Ὡστε τὴν ἐποχὴν αὐτὴν εἶχον ἀναπτυχθῆ πολὺ φιλικαὶ σχέσεις μεταξύ τῶν δύο Ἐκκλησιῶν καὶ μάλιστα μεταξύ τῶν ἀγγλων ἐδημιουργήθη μέγας ἐνθουσιασμός, διότι ἤλπιζον ὅτι συντόμως θὰ ἐπραγματοποιεῖτο ἡ ἐνωσις.

Ἐὰν θελήσωμεν τῶρα νὰ συγκεντρώσωμεν τὰ στοιχεῖα ἐκδηλώσεως τοῦ Κάλβου εἰς χριστιανικὰς καὶ μάλιστα δογματικὰς πεποιθήσεις, θὰ πρέπη ν' ἀναφέρωμεν τὰ ἐξῆς. Ἀρνητικαὶ πρὸς τὸν Χριστιανισμόν ἐκδηλώσεις δὲν εἶναι μόνον ἡ συγγραφή τοῦ δι' ἄγνωστον αἰτίαν συνταχθέντος σημειώματος «Ἀπολογία τῆς αὐτοκτονίας», ἀλλὰ καὶ ἡ σχεδὸν μέχρι τοῦ 1821 ἐρωτική του δρᾶσις. Ὑπὲρ τῶν χριστιανικῶν του ἀπόψεων εἶναι ἡ αὐστηρὰ κριτικὴ τῶν ὀρθολογιστικῶν ἀντιλήψεων τοῦ καθηγητοῦ Θερεϊανοῦ, ἀλλὰ τὸ ὕφος εἶναι ἀντίθετον τοῦ χριστιανικοῦ ἥθους. Δηλαδὴ ἡ χριστιανικὴ ἀγάπη καὶ ἡ γλυκύτης δὲν ἦσαν ἐπαρκῶς ἀνεπτυγμέναι εἰς τὸν χαρακτήρα τοῦ Κάλβου²⁴. Ὁρθόδοξοι ἐκδηλώσεις εἶναι, ἐκτὸς τῆς συνδρομῆς του πρὸς τὴν φιλόπτωχον ἐταιρείαν, ἡ

21. Ἰ. Καρμίρη, Ὁρθόδοξια καὶ Προτεσταντισμός, Τ. 1ος, σελ. 331, σμ. 2.

22. Ἰδὲ Χρυσοστόμου Παπαδοπούλου, Ἀπόπειρα ἐνώσεως τῶν ἀγγλων Ἀνωμότων μετὰ τῶν Ὁρθοδόξων (Ἀλεξάνδρ. 1911). Ἰ. Καρμίρη, Τὰ δογματικὰ καὶ συμβολικὰ βιβλία τῆς Ὁρθ. Καθ. Ἐκκλησίας, Τ. 2ος, σελ. 783 ἐξ. Καὶ Ἰ. Κοτσῶνη Ἡ κανονικὴ ἀποψις περὶ τῆς ἐπικοινωνίας μετὰ τῶν ἐτεροδόξων, σ. 13 ἐξ.

23. Ἰ. Κοτσῶνη, ἐνθ' ἀνωτ., σελ. 244-6. Ἰ. Καρμίρη, Ὁρθόδοξια καὶ Προτεσταντισμός, σ. 332-3. Ἡ μελέτη τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας ὑπὸ τῶν Ἀγγλικανῶν ἀναπτύσσεται εἰς τὸ μέλλον. Ἰδὲ Ἰ. Καρμίρη, ἐνθ' ἀνωτ. καὶ Ν. Μπουγάτσου Ὁρθόδοξια καὶ Ἀγγλικανισμός, Ἀνάτυπον ἐκ τοῦ «Δίπτυχα τῆς Ὁρθοδοξίας», Τ. 1-2, σ. 301-308.

24. Πρβλ. Σ. Μενάρδου, Δύο Ζακυνθῖνοι ποιηταί. (Περ. Παναθήναια, ἐτ. 10, 15-31 Ἰουλ. 1910, σ. 185). «Ἡ ἀρετὴ εἶναι ἡ καθ' αὐτὸ θρησκεία τοῦ Κάλβου. Ἐνῶ ὁ Σολωμὸς ἔχει τὴν χριστιανικὴν γλυκύτητα τοῦ Μαντζόνι καὶ ἀγαπᾷ τὴν ἐκκλησίαν, ὁ Κάλβος ἀναγνωρίζει μόνον ἕνα Θεόν, ὀρθολογιστὴν, καὶ αὐστηρόν, εἰς τὰ καθήκοντά του». Καὶ Γ. Ζώρα (π. Ἑλλ. Δημιουργία, Τ. 2, σ. 471, Τ. 3, 173-4). «Ὁ Κάλβος εἶναι προκισιμένος μετὰ βεβαίαν θρησκευτικὴν συνείδησιν... (Ὀὔτος) ἐνώκει καὶ σχεδὸν ταυτίζει τὴν χριστιανικὴν πίστιν μετὰ τὴν φιλοπατρίαν, διότι εἶναι πραγματικὸς χριστιανός... Δὲν δύναται βεβαίως νὰ θεωρηθῆ κατ' ἐξοχὴν θρησκευτικὸς ποιητὴς, ἀφοῦ δὲν ἔχει ὡς ἄμεσον καὶ κύριον σκοπὸν τῆς ποιήσεώς του νὰ ὑμνήσῃ τὴν θρησκευτικὴν πίστιν, ὅστε λαμβάνει διὰ τὰς φῶδας του εἰδικῶς θρησκευτικὰ θέματα. Εἶναι ὁμοῦς θρησκῶς ποιητὴς, διότι δλόκληρος ἡ ποίησις του ἐμπνέεται ἀπὸ καθαρῶς θρησκευτικὴν πνοὴν καὶ χριστιανικὴν πίστιν, περιλαμβάνουσα κάθε ἐκδήλωσιν τῆς ἀνθρωπίνης ἀρετῆς... Ὅσον ἀφορᾷ εἰς τὴν νοοτροπίαν καὶ τὴν διάθεσιν τοῦ Κάλβου, οὔτος

κατὰ τὴν βρεφικὴν ἡλικίαν βάπτισίς του καὶ ἰδίως ἡ εἰσαγωγή τῆς «Θεολογικῆς ἐπικρισεως». Ἐναντι τῆς Καθολικῆς Ἐκκλησίας ὑπῆρξεν ἀντικειμενικὸς, ἀσχέτως πρὸς τὰς ἐπιδράσεις τοῦ περιβάλλοντος τῶν νεανικῶν του χρόνων καὶ τὰς πιθανὰς ψυχολογικὰς ἀντιδράσεις πρὸς τὸν καθολικὸν Φάσκολον. Πάντως ἀσχολεῖται μετὰ τὸ ἀξίωμα τοῦ Πάπα εἰς τὴν «Θεολογικὴν ἐπίκρισιν» καὶ εἰς τὴν μετάφρασιν ἐνὸς βιβλίου τοῦ ἀγγλικανοῦ Μεϋρρίκου. Προτεσταντικαὶ ἐκδηλώσεις εἶναι ὁ δεύτερος γάμος του καὶ ἡ ταφὴ του κατὰ τὴν Ἀγγλικανικὴν ὁμολογίαν. Ἐπίσης ἡ μετάφρασις τοῦ ἀγγλικανικοῦ Εὐχολογίου, καθὼς καὶ ἡ μετάφρασις τῶν δύο βιβλίων ἀγγλικανῶν θεολόγων. Ἡ ὄλη του συνεργασία μετὰ τὴν ἀγγλικανικὴν Society for Promoting Christian Knowledge, ἡ ὁποία καθὼς ἐλέχθη, δὲν εἶχε χαρακτῆρα προπαγανδιστικόν, ἀλλὰ διαφωτιστικόν καὶ φιλικόν πρὸς τὴν Ὁρθόδοξον Ἐκκλησίαν. Ἡ Ἀγγλικανικὴ Ἐκκλησία (καὶ μάλιστα ἡ High Church μετὰ ἐκπροσώπους τῆς ὁποίας συνειργάζετο ὁ Κάλβος) εἶναι ἡ πλέον συντηρητικὴ ἐκ τῶν προτεσταντικῶν ὁμολογιῶν καὶ ἡ πλησιέστερον πρὸς τὴν Ὁρθόδοξον Ἐκκλησίαν κειμένη, εὐρίσκετο δὲ εἰς φιλικὰς σχέσεις πρὸς τὴν Ὁρθόδοξον καὶ τὴν ἐποχὴν τοῦ Κάλβου συνεζητεῖτο ζωηρῶς ἡ ἐνωσις τῶν δύο Ἐκκλησιῶν. Ἦτο ἐπομένως εὐκόλον νὰ δημιουργηθῆ σύγγυσις εἰς ἀπλοῦν πιστόν, ὁ ὁποῖος σχεδὸν τὰ 3/4 τῆς ζωῆς του ἐζήσεν εἰς ἐτεροδόξον περιβάλλον.

Δυναμέθα λοιπὸν νὰ συμπεράνωμεν, ὅτι ὁ Ἀνδρέας Κάλβος ἦτο ὀρθόδοξος, ἀλλὰ μετὰ χαλαρὰν τὴν ὀρθόδοξον συνείδησιν. Καὶ ὅταν μὲν εὐρίσκετο εἰς ὀρθόδοξον περιβάλλον (ὅπως εἰς τὴν Κέρκυραν), ἐνισχύετο ἡ Ὁρθοδοξία του, ὅταν ὁμοῦς εὐρίσκετο εἰς ἐτεροδόξον περιβάλλον ἐμειοῦτο ἡ Ὁρθοδοξία του. Συνειργάσθη μετὰ ἀγγλικανούς τῆς μερίδος High Church καὶ ἐφθασεν εἰς μυστηριακὴν ἐπικοινωνίαν πρὸς τὴν Ἀγγλικανικὴν Ἐκκλησίαν. Τοῦτο εἶναι ἐν τῶν μειοψηφικῶν τῶν ἐθνικῶν ποιητῶν Α. Κάλβου. Ἡ χαλαρότης τῆς ὀρθοδόξου συνείδησεώς του συνετέλεσεν, ὥστε ἐλλιπῶς νὰ ἐκφράσῃ τὴν ἐλληνικὴν ψυχὴν²⁵ καὶ νὰ μὴ ἐνθουσιάσῃ μετὰ τὰ ὠραῖα ποιήματά του τὸν ἐλληνικὸν λαόν, ἀλλὰ μόνον τοὺς φιλέλληνας καὶ ἀρχαιολάτρας τῆς Εὐρώπης²⁶.

Ν. Θ. ΜΠΟΥΓΑΤΣΟΣ, Θεολόγος

πλησιάζει περισσότερον πρὸς τὸν αὐστηρὸν πουριτανισμόν, αἱ δὲ θρησκευτικαὶ του δοξασίαι φέρουν καθαρὰ τὰ ἴχνη τῆς ἐπιδράσεως τῆς ἀγγλικανικῆς ἐκκλησίας. Μεταξὺ τῆς Παλαιᾶς καὶ τῆς Καινῆς Διαθήκης ἀναμφιβόλως ἡ πρώτη ἤσκησε μεγαλύτεραν ἐπίδρασιν ἐπὶ τοῦ ἔργου τοῦ ποιητοῦ μᾶλλον ὡς ἀποδεικνύει ἡ γενικωτέρα περὶ τῆς θρησκείας ἀντίληψις αὐτοῦ, ὡς καὶ φράσεις τινὲς τῶν φῶδων, ὅπου ἀκούεται μίαν ἐνίοτε μακρὰ, ἀλλοτε ὁμοῦς ἀμειωτέρα ἀπήχησις τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης ἀποδείξει καὶ αὕτη τῆς ἀγγλικανικῆς ἐπιρροῆς.

25. Πρβλ. Ν. Μπουγάτσου, Ἡ ἰδεολογικὴ ἐπίδρασις τῆς Ἀγ. Γραφῆς ἐπὶ τοῦ ἐθνικοῦ ποιητοῦ Δ. Σολωμοῦ. (Ἀνάτυπον ἐκ τοῦ π. Θεολογία, 1958) σελ. 30.

26. Μετὰ τὴν ἀπαγγελίαν τῆς διαλέξεως ἐδημοσιεύθησαν Μ. Θαβωρίτου, Ὁ Ἀ. Κάλβος ὡς χριστιανός (εἰς π. εὐαγγελικῶν ἀρχῶν Ἀστὴρ τῆς Ἀνατολῆς, 1960, σ. 49-53). Κ. Χατζηστεφάνου, Ἡ ἀρετὴ εἰς τὸν Κάλβον. (Διάλεκτις. Εἰς π. Ἀπόστολος Βαρνάβας (Κύπρου), Τ. 21, 1960, σ. 228 ἐξ.). Καὶ Π. Μπρατσιώτου, Ὁ Ἀ. Κάλβος ὡς ὑμνητὴς τῆς ἐλληνικῆς ἐπαναστάσεως (Ὁμιλία τοῦ Προέδρου τῆς Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν εἰς πανηγυρικὴν συνεδρίαν τῆς 24/3/1960. Ἀνάτυπον ἐκ τοῦ π. Ν. Ἑστία, 1960).

ΟΙ ΠΡΟΜΑΧΟΙ ΤΟΥ ΣΥΜΒΟΛΟΥ ΤΗΣ ΝΙΚΑΙΑΣ

Η ΣΠΥΡΙΔΩΝ Ο ΤΡΙΜΥΘΟΥΝΤΟΣ Ο ΘΑΥΜΑΤΟΥΡΓΟΣ

1. Θαυμάζομεν μεγάλως και συγκινούμεθα βαθέως, μέχρι τῆς σήμερον, πρὸ τῆς ἀκιδήλου ἀποστολικῆς ἀρετῆς και θεοφιλοῦς ἀγιότητος και σοφίας και ἐπιστήμης και δυνάμεως Θεοῦ τῶν συγκροτησάντων τὴν Α΄. ἀγ. Οἰκουμενικὴν Σύνοδον τῆς Νικαίας (325) σεβασμίων ἀνδρῶν και Θεοφόρων Πατέρων, Ἀρχιερέων, Ἱερέων, Διακόνων και Μοναστῶν και δὴ και τῆς Κορυφαίας ἐκείνων δωδεκάδος τῶν Ἐπισκόπων, ὧν οἱ πλείονες μὲν ἦσαν Ὁμολογηταὶ τῆς Πίστεως βασιάζοντες ἐν τοῖς τιμίους σώμασι τὰ στίγματα τοῦ Κυρίου, ὡς Εὐστάθιος ὁ Ἀντιοχείας και Παφνούτιος ὁ Ὁθηβαΐδος, Παῦλος ὁ Κων/πόλεως και Ὁσιος ὁ Κορδοῦης, ἕτεροι δὲ και θαυματουργοὶ και ζῶντες ἐτι σημειοφόροι, ὧν πρῶτος Σπυρίδων ὁ Τριμυθοῦντος και μετ' αὐτὸν Νικόλαος ὁ Μύρων τῆς Λυκίας και ὁ Νισίβης τῆς Μεσοποταμίας Ἰάκωβος.

Ὡς ἐξάγεται ἐκ τοῦ Ἀπολογητικοῦ «Κατὰ Ἀρειανῶν» τοῦ Μ. Ἀθανασίου¹ ἐκ τῶν Ἱστορικῶν Σωκράτους τοῦ σχολαστικοῦ² Σωζομένου³, Ἱερωνύμου⁴, ἐκ τοῦ ἐν ἱαμβικοῖς στίχοις «Βίου τοῦ Ἁγίου Σπυρίδωνος Τριμυθοῦντος τῆς Κύπρου» μαθητοῦ τοῦ Ἁγίου Σπυρίδωνος Τριφυλλίου⁵ Ἐπισκόπου Λεδρῶν Κύπρου, ἐκ τοῦ Πανηγυρικοῦ Ἐγκωμίου Θεοδώρου Ἐπισκόπου Πάξου⁶ (655), ἐκ τοῦ Βυζαντινοῦ Λεξικογράφου τοῦ ἰ' αἰῶνος Σουΐδα⁷, ἐκ τῆς Ἀγιολογικῆς Συλλογῆς τοῦ ἰ' αἰῶνος Συμεῶνος τοῦ Μεταφράστου, ἐκ τῆς «Συνόψεως Ἱστοριῶν» Γεωργίου τοῦ Κεδρηνοῦ (1057)⁸, ἐκ τοῦ Βυζαντινοῦ χρονογράφου και Θεολόγου τοῦ ἰβ' αἰῶνος Μιχαὴλ τοῦ Γλυκᾶ⁹, ἐκ τῶν Ἐγκωμίων Νικηφόρου Θεοτόκη Ἀρχιεπισκόπου Ἀστραχανίου και Σταυρουπόλεως, Μακαρίου τοῦ Κωφροῦ, Διονυσίου Κόνταρη, Βησσαρίωνος Κεφαλαῖ, ἐκ τοῦ Συναξαριστοῦ τοῦ μκαρίου Νικοδήμου τοῦ Ἀγιορείτου τοῦ ἐν Ὁσίοις λογισθέντος, και τῆς περισπουδάστου ἐκδόσεως τῆς «Ἀσματικῆς Ἀκολουθίας και τοῦ Βίου τοῦ Ἁγίου Σπυρίδωνος...» τῆς ὑπὸ τοῦ σοφοῦ Γέροντος Μητροπολίτου Κερκύρας και Παξῶν κ.κ. Μεθοδίου¹⁰ ἐκδοθείσης: Σπυρίδων ὁ ὄσιος και θαυματουργός ἐγεννήθη, κατὰ τὸ β' ἡμισυ τοῦ Γ' μ.Χ. αἰῶνος ἐν τῇ Ἑλληνικωτάτῃ Κύπρῳ τῇ ὁμωνύμῃ τῇ «ἀφρογενεῖα Ἀφροδίτη-Κύπριδι»¹¹ τοῦ Ἡσιόδου,

Ἑλλην ὑπάρχων ἀκραιφνῆς τὴν καταγωγὴν και γλαυκῶπις και ὑπόξανθος, κατὰ τὸν Ὁσιον Νικόδημον Ἀγιορείτην¹². Ἀγνώστου ὄντος, ἐάν, ἐκ προγόνων ἦν Χριστιανός, ἢ ἐκ τῆς ἀγαθῆς αὐτοῦ φύσεως και προαιρέσεως ἠσπάσθη τὸν Χριστιανισμόν, συλληφθεὶς πάντως, ὡς σημαίνων χριστιανός παράγων, κατὰ τὸν ἐπὶ Μαξιμίνου (308-313) διωγμὸν τῶν χριστιανῶν, ὅτε φαίνεται τεσσαρακοντούτης που ὢν, κατεδικάσθη εἰς καταναγκαστικά ἔργα, ἐν τοῖς μεταλλείοις τῆς κατέναντι Κιλικίας, ὀπόθεν ἀπηλευθερώθη πιθανῶς, μετὰ τὸ περὶ ἀνεξιθρησκείας Διάταγμα τῶν Μεδιολάνων και τῶν Καισάρων Κωνσταντίνου και Λικινίου (313), παθὼν ὅμως τὸν δεξιὸν ὀφθαλμὸν και τὸν ἀριστερὸν πόδα(;). Ἐπιστρέψας, μετὰ τὴν ἀπελευθέρωσιν, εἰς τὴν πατρίδα, και γάμψι τιμῆ ὀμιλήσας και καρπὸν τούτου θυγάτριον σχῶν, Εἰρήνην, κατὰ τὴν παράδοσιν, κληθέν, διὰ τὴν εἰρήνην ἴσως και τὴν κατάστασιν, ἦν μετὰ τὸ «Διάταγμα» ἐκεῖνον τοῦ Μεδιολάνου, μετὰ τριῶν που αἰῶνων δεινὸν κλύδωνα και χαλεπὸν, ἀπελάμβανον αἱ Ἐκκλησίαι τοῦ Θεοῦ, ἐπεδίδεδο εἰς τῶν ἑαυτοῦ πατρῶν ἀγρῶν τὴν καλλιέργειαν και τῶν αἰγο-προβάτων τὴν διαποίμανσιν, καλλιεργῶν πάντοτε ἐπιμελῶς τὴν ὑπὲρ ἧς ἐκακοπάθησεν ὡς Ὁμολογητῆς ζῶσαν Εὐσέβειαν, ἐν ἡσυχίᾳ και ἀπλότῃ και ἀνεπιτηδέτῳ ταπεινοφροσύνῃ, διατρέπων, παρὰ πάντας τοὺς Ἐπαρχιώτας αὐτοῦ, ἐπὶ καθαρότητι βίου και καλοκαγαθία ἀνυποκρίτῳ και ἀγιότητι ἀδόλω! Ἀπορφανισθεὶς, μετ' οὐ πολὺ, ὁ ἄνθρωπος τοῦ Θεοῦ, ἀπὸ τῆς μακαρίας συμβίου, τὰ παρόντα τοῖς μέλλουσι μεταλλάξασθαι και τὰ λυπηρὰ τοῖς θυμηδεστέροις, τέλεον ἐπέδωκε τῷ ἐμφιλοσόφῳ και ἀπράγμονι βίῳ τοῦ σ χ ο λ ά ζ ε ι ν Θεῷ, ἐν μελέτῃ και νηστείᾳ και προσευχῇ και θεωρίᾳ, μὴ ἀμελῶν τὸ παράπαν και τῆς τοῦ θυγατρίου παιδαγωγίας, δι' ἧς ἔλαβεν οὐράνια χαρίσματα και θαυμάτων ἐνέργειαν, ἀνὴρ ἐτι ἀκαμῖος ὢν.

II. Τοιοῦτος ὢν και τηλικούτος τῇ θεῖα τοῦ πόνου ἐπισκέψει και τῇ συνεχεῖ ἑνασκήσει τῆς κατὰ Χριστὸν βιοτῆς γενόμενος ὁ Σπυρίδων, ἔλκεται βίᾳ ἐπὶ τὸν κατὰ τὸ μεταξύ χηρεύσαντα Ἐπισκοπικὸν θρόνον και Ἀρχιερεὺς προχειρίζεται θεόκλητος και δημόκλητος Τριμυθοῦντος¹³, τῆς μητροπόλεως τῆς ἰδίας αὐτοῦ Πατρίδος, και ἀπὸ ποιμένος ἀλόγων θρεμμάτων, ποιμὴν δείκνυται ψυχῶν λογικῶν, ἀθανάτων, ὡς Μωϋσῆς πάλαι ὁ Θεόπτης και Δαβὶδ ὁ Βασιλεὺς και Προφήτης, λαμπρύνων τὸν θρόνον, ὡς ὁ λύχνος τὴν λυχνίαν και τιμῶν τὴν Ἀρχιερωσύνην ἀπλότῃ τρόπῳ και ἀκακίᾳ, ταπεινοφροσύνῃ και ἀτυφίᾳ, ἀμνη-

1. M.P.G. τ. 25, 340 κ.ε.

2. Ἐκκλ. Ἱστορ. XII.

3. Ἐκκλ. Ἱστορ. I, 11.

4. De script. eccl. c. 97.

5. Altaner. Patrologie, σ. 203.

6. Ἐνθ' ἀνωτέρω.

7. Οἱ τὸ ἔργον ἀπέδειξεν ὁ ἡμέτερος σεβαστός Διδάσκαλος και τῆς Πατερικῆς Φιλολογίας ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ Ἀθηνῶν κ. Κων. Μπόνης, ὅτι κακῶς ἐκ τοῦ συγγραφῆως αὐτοῦ δῆθεν ὀνομαζόμενον «Σουΐδα» δεόν νὰ ὀνομάζηται «ἡ Σούδα».

8. M.P.G. τ. 121, 548 κ.ε.

9. M.P.G. τ. 158, 469 κ.ε. «Βίβλος Χρονική», ἦτοι χρονογραφία ἀπὸ κτίσεως Κόσμου ἕως 1118 μ. Χ.

10. Ἐκδοσις Δεκάτη Ἐβδόμη, ἐν Κερκύρα 1951.

11. Ὁ Αἰδεσιμολ. Πρωτοπρεσβύτερος κ. Ἰ. Σπ. Ράμφος, ἐν τοῖς «Ἀγιολογικοῖς Μελετήμασιν» αὐτοῦ, ὑποστηρίζει, ὅτι ἐγεννήθη ὁ Ἅγιος Σπυρίδων, ἀπερὶ τὸ 270, Ἀ' Ἀθῆναι 1948, σ. 0.

12. Συναξαριστής. Ἐν Βίῳ Ἁγίου Σπυρίδωνος (12 Δεκεμβρίου).

13. Ἡ ἀρχαία ἑλληνικὴ Τριμυθοῦς, κατὰ παραφθορὰν τοῦ ὄρου, σήμερον εἶναι γνωστὴ ἐν Κύπρῳ Τρεμετοῦσι α. Ἐνταῦθα σαρκοφάγος δεικνύει τὸν τόπον τῆς ταφῆς τοῦ Ἁγίου, ἀνθεὶ δὲ και Μονῆ, ἐπ' ὀνόματι αὐτοῦ, ἱερὸν ἀποτελοῦσα τοῦ ἁγίου προσκῆνημα, μετ' ἐκεῖνο τὸ περιλάλητον τῆς Κερκύρας.

σικακία καὶ εὐπροσηγορία, ἐλεημοσύνας παρομιώ-
δεις καὶ σπλάγγους πατρώους οἰκτιρῶν, ἀλλὰ μὴν
καὶ θαύμασι πυκνοῖς καὶ ἐναργεστάτοις.

Ὅτι δὲ ὁ μακάριος Σπυρίδων ὁ θαυματουργὸς
καίπερ μὴ διακρινόμενος ἐπὶ λιπαρᾷ παιδεύσει καὶ
ἀφιλαφεῖ θύραθεν παιδείᾳ καὶ ρητορικῇ δεινῇ στω-
μυλία, ὡς οἱ πλείστοι τῶν καθ' ἡμᾶς ἁγίων Ἱεραρχῶν,
οἱ τῶν θείων Γραφῶν βαθεῖς ἐρμηνευταὶ καὶ ἀπλαγεῖς
διδάσκαλοι καὶ τῶν θεοπνεύστων Ὁρθοδόξων Δογμα-
των ἀκριβεῖς ἐπιστήμονες, οὐκ ἦν ὅμως καὶ ἄμοιρος
γραμματῶν καὶ δὴ καὶ τῶν ἱερῶν καὶ ἄγευστος παιδείας
καὶ φιλοσοφίας, ἐκ τοῦδε τοῦ ἐπεισοδίου παντὶ δῆλον
καθίσταται ἡλίου φαινότερον:

Τριφύλλιος ὁ σοφὸς καὶ πολυγράφος Ἐπίσκοπος
Λεδρών τῆς Κύπρου, ὁ μαθητὴς χρηματίσας (Σπυ-
ρίδωνος Κυπρίου τοῦ θαυματουργοῦ, ὅς ἔγραψε
τὰ θαύματα τοῦ ὁσίου καὶ τερατουργοῦ πατρὸς ἡμῶν
Σπυρίδωνος, ὡς γέγραπται ἐν τῷ βίῳ αὐτοῦ δι'
ἰάμβου)¹⁴, ὃν θαυμάζων ὁ ἱερός Δαλμάτης, ὁ σοφὸς
Ἱερώνυμος¹⁵, μετὰ τοῦ Σωζομένου¹⁶ ἔλλογιμώτατον,
νομομαθέστατον καὶ σοφώτερον ἀπάντων τῶν ὑπη-
κόων τοῦ Κωνσταντίνου ἀναγνωρίζει μετὰ τὰς ποι-
κίλας αὐτοῦ θύραθεν σπουδᾶς, ἐν τῷ ὀνομαστῷ
Πανδιδασκηρίῳ τῆς Βηρυττοῦ, τὰ Ἱερά Γράμ-
ματα, παρὰ τῷ περιβοητῷ ἐφ' ἀγιότητι ἐπισκόπῳ
Τριμυθοῦντος Σπυρίδωνι διδασχθεὶς καὶ Ἐπίσκοπος
ὑπ' ἐκείνου προχειρισθεὶς καὶ ἐν τῇ κατὰ Σαρδικὴν
Συνόδῳ μετὰ τῶν Ὁρθοδόξων συνυπογραφόμενος,
παρεκλήθη ποτὲ παρεδιπημῶν, παρὰ τῷ Γέροντι
διδασκάλῳ Σπυρίδωνι, ἐπ' ἐκκλησίας νὰ διδάξῃ τὸ
πλήθος. Δεήσαντος δὲ νὰ μεταχειρισθῇ ἐν τῷ λόγῳ
τὸ ρητὸν ἐκεῖνο τοῦ εὐαγγελιστοῦ Μάρκου: «τὸν κρᾶββατον καὶ περιπάτει»¹⁷
καὶ μὴ ἀρεσκόμενος εἰς τὴν λέξιν κρᾶββατον, με-
τέβαλεν ἀθαιρέτως αὐτήν, ἐπὶ τὸ κομψότερον εἰς
σκίμποδα. Παρευθὺς ὅμως τότε ὁ πρῶτος
γέρον Σπυρίδων ἀγανακτήσας, ἀνεπήδησεν ἐνώπιον
τοῦ λαοῦ τοῦ Ἀρχιερατικοῦ Θρόνου καὶ ἐπετίμησεν
αὐτόν, κατὰ πρόσωπον, εἰπὼν: «Ὁ ὑσὺ γε
ἁμείνων τοῦ κρᾶββατον εἰρηκότος, ὅτι
ταῖς αὐτοῦ λέξεσιν ἐπαισχύνῃ κεχρησθαι»¹⁸ καὶ διδάξας
οὕτω, ὅτι οἱ ἐκκλησιαστικοὶ ἄνδρες, ὅσον καὶ ἂν
φέρωσι φορτίον παιδεύσεως καὶ σοφίας, ὀφείλουσιν
ὅμως νὰ ὦσι συντηρητικώτατοι, περὶ τὴν διατήρησιν
τῆς Ἱερᾶς Παραδόσεως μὴ ἐπιδεχομένης ἀθαιρέτου
ἀλλοιώσεως καὶ ὀθνεῖων καινοτομιῶν.

III. Ἡ συμμετοχὴ τοῦ ἁγίου Σπυρίδωνος Τριμυ-
θοῦντος, ἐν τῇ ἐν Νικαίᾳ πρώτῃ Ἀγίᾳ Οἰκουμενικῇ
Συνόδῳ, ἐκ τῶν παρὰ Mansi πρακτικῶν δὲν τεκμαί-
ρεται, τελείας καλυπτοῦσης αὐτὴν σιγῆς. Πλὴν ὅμως
τῆς ἀρχαιοτάτης περὶ αὐτῆς συνειδήσεως καὶ πίστεως
τῆς Ἐκκλησίας, δυναμένης ὀπωσδήποτε νὰ ἀμιλληθῇ
τῶν ὑποκειμένων εἰς φθορὰν καὶ ἀλλοίωσιν μνημείων
τοῦ χάρτου καὶ τοῦ μέλανος τὴν μαρτυρίαν καὶ ἀξιο-

πιστίαν, πλείστας ὅσας ἄλλας ἔχομεν συγχρόνως
τῇ Συνόδῳ μαρτυρίας βεβαιούσας τὴν ἐνεργὸν συμμε-
τοχὴν αὐτοῦ ἐν τῇ καταδικῇ τῆς καταταραξάσης τὴν
Ἐκκλησίαν τοῦ Χριστοῦ ἀρειανικῆς κακοδοξίας,
καὶ τῇ ὑπερφυεῖ ἀποδείξει καὶ δυνατῇ ὑπερασπίσει
τῶν Ὁρθοδόξων Κεφαλαίων τοῦ ἀνωμήτου Συμ-
βόλου τῆς Νικαίας. Πλὴν τῆς σαφοῦς μαρτυρίας τοῦ
ἱστορικοῦ Σωκράτους¹⁹ «Διέπρεπον δὲ ἐν τοῖς Ἐπι-
σκόποις Παφνούτιός τε ὁ ἐκ τῆς ἀνω Θηβαίδος, καὶ
Σπυρίδων ὁ ἐκ Κύπρου», ἔχομεν τὴν μαρτυρίαν τοῦ
προειρημένου Μιχαὴλ Γλυκᾶ, καθ' ἣν «τὸν ἁμα-
χον ἐκεῖνον Εὐλόγιον ἔλληνα (=τὸν
ἀκαταμάχητον ἐκεῖνον ἐθνικὸν Εὐλόγιον συνήγορον
τῶν ἰδεῶν τοῦ Ἀρείου) ὁ μέγας καὶ ἀπλοῦς τῷ λόγῳ
Σπυρίδων ἐχειρώσατο»²⁰, καὶ πρὸ αὐτοῦ τὴν τοῦ Γεωρ-
γίου Κεδρηνοῦ, ὅστις ἀναφέρειν τὴν ἕτταν τοῦ δεινοῦ
συζητητοῦ Εὐλόγιου τοῦ «παρὰ πάντων θαυμαζομέ-
νου ἐπὶ νοημάτων δεινότητι καὶ ρημάτων εὐγλωττία
τε καὶ στωμυλία» ὑπὸ τοῦ ἀπλοῦ, ἀλλὰ πλήρους πί-
στεως, σοφίας Θεοῦ καὶ δυνάμεως Σπυρίδωνος, πρὸ
τοῦ ὁποῦ οὗ ὁ σοφὸς καὶ δεινὸς Εὐλόγιος ἐφάνη «ὡς
ἂν τις μὴδέποτε πείραν λόγων ἔχων εἰς ἀντίθεσιν»,
πληροφορεῖ ἡμᾶς, ὅτι καμφθεὶς ὁ φιλόσοφος καὶ ρήτωρ
πρὸ τῆς ἐπιβαλλομένης δυνάμεως τῆς ἀγιότητος τοῦ
Σπυρίδωνος καὶ τὴν ἕτταν ὠμολόγησε καὶ τὸν Χρι-
στιανισμὸν ἀσπασθεῖς, «ἔχαιρεν ἠττηθεὶς ὑπὸ τοῦ
γέροντος»²¹. Ὁ ἅγιος Σπυρίδων καὶ τὸν Αὐτοκράτορα
Κωνσταντῖνον τὸν Μέγαν εὐεργετήσας καὶ τοὺς
ἀγίους Πατέρας, ὑπὲρ πάντα ἄλλον κρατύνας ταῖς
θαυματουργίαις τῆς ἀπεράντου, τῆς ζώσης αὐτοῦ
πίστεως, χαιρών ἐπανάκαμψεν εἰς Κύπρον παρὰ
τὸ νοσταλγῆσαν αὐτὸν προσφιλέστατον ποιμνιον,
διὰ νὰ μεταβῇ προθύμως, ἀψήφῳν τὸ γῆρας καὶ τὰς
ἀμετρήτους ταλαιπωρίας καὶ δυσχερείας, περὶ τὸ
343 καὶ εἰς τὴν ἐν Σαρδικῇ Σύνοδον, πρὸς ὑπερά-
σπισιν τῆς ταλαιπωρουμένης εἰσέτι τότε Ὁρθοδο-
ξίας καὶ τοῦ ἀπηνῶς διωκομένου καὶ κατασυκοφαν-
τουμένου ἀσυστόλως ἀγιωτάτου Ὑπερμάχου αὐτῆς καὶ
ἀτρώτου Πατρὸς τοῦ «ὀμοουσίου» Ἀθανασίου τοῦ
Μεγάλου²².

Κατὰ τὸν μέγαν πατρολόγον Altaner,²³ ὁ ἅγιος
Σπυρίδων παύει δίδων σημεῖα ζωῆς, μετὰ τὸ 343,
ὑποκύψας πιθανῶς εἰς τοὺς δυσδιηγήτους κόπους,
τὰς συγκινήσεις, τὰς θλίψεις καὶ πικρίας καὶ ἀγωνίας
τῆς περιπετειώδους ἐν Σαρδικῇ Συνόδου, μετὰ
τὴν ἐπιστροφὴν ἐξ αὐτῆς οἴκοι. Ἄλλ' ἡ ἀγιωτάτη
Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος στοιχοῦσα τῇ γνώμῃ τοῦ
σεπτοῦ Γέροντος Μητροπολίτου Κερκύρας κ. Με-
θοδίου Κοντοστάνου τῇ διατυπωθείσῃ καὶ ἐν τῷ
ἐγκρίτῳ περιοδικῷ ὄργανῳ τῆς ἱερᾶς αὐτοῦ Μητροπό-
λεως «Ἁγιοὶ Ἰάσων καὶ Σωσίπατρος» τοῦ Δεκεμβρίου
1948, καθώρισε τὸ ἔτος 1948 ὡς 1600ῆν πέτειον ἀπὸ
τῆς Κοιμήσεως τοῦ Ἁγίου Σπυρίδωνος, καὶ ἀνεγνώ-
ρισεν ἐπομένως, ὡς ἔτος ἐκδημίας αὐτοῦ, τὸ 348.

14. Σουτδας ἐν Λεξικῷ.

15. Ἐνθ' ἀνωτέρω.

16. Ἐνθ' ἀνωτέρω.

17. β, 9.

18. Σωζομένου Ἐκκλ. Ἱστορ. I, 11.

19. Ἐνθ' ἀνωτέρω.

20. Μ.Ρ.Γ. τ. 158, 46ᾶ κ.ε.

21. Σύνοψις Ἱητοριῶν Μ.Ρ.Γ. τ. 121, 548 κ.ε.

22. Ἀθανασίου τοῦ Μεγάλου: Ἀπολογητικὸς «Κατὰ
Ἀρειανῶν» Μ.Ρ.Γ. τ. 25, 340 κ.ε.

23: Potrologie, σ. 203.

ΣΥΓΚΟΜΙΑ Η ΕΝΟΣ ΣΥΝΕΔΡΙΟΥ

Β'. ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΚΗ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ

(CIMADE — ΤΑΙΖΕ — AGAPE)

Καρπὸν τῆς ἀνησυχίας τῶν χριστιανῶν νέων καὶ προσπάθειαν συντονισμοῦ τῶν πρὸς τὰ αἰτήματα τῆς σημερινῆς ἐποχῆς καὶ τὰς προσδοκίας τοῦ Κυρίου, ἀποτελεῖ σήμερον ἡ ἴδρυσις ἐν Εὐρώπῃ τριῶν «κέντρων», πρὸς τὰ ὁποῖα οὐσιαστικῆ καὶ ἀμέριστος παρέχεται ἡ προστασία τοῦ Παγκ. Συμβουλίου Ἐκκλησιῶν. Τὰ «κέντρα» ταῦτα εἶναι ἀφ' ἑνὸς ἡ Cimade καὶ ἀφ' ἑτέρου δύο πολὺ γνωστὰ εἰς τὴν Εὐρώπῃ Κοινότητες, τῆς Ταϊζέ καὶ τῆς Agape. Ἡ παρουσία τῶν καὶ ἡ ἐπιτυχῆς, ὡς φαίνεται, δραστικῆς τῶν δύναται νὰ δημιουργήσῃ πολλὰς γονίμους σκέψεις καὶ συγκρίσεις εἰς ἡμᾶς, τοὺς ὀρθοδόξους.

Θεωρούμενος ζῶν ἔτι ἅγιος καὶ θαυματουργὸς ὁ Σπυρίδων, εὐθὺς μετὰ τὴν κοίμησίν του ἤρχισεν ἑορταζόμενος, κατὰ τὴν 12ην Δεκεμβρίου, ἡμέραν τῆς ἐξόδου του, ἑτησίως ἐν Κύπρῳ, ὡς εἰκόσ, κατ' ἀρχάς, καὶ ἀνατὸ Πανελλήνιον καὶ Πανορθόδοξον βαθμῆδόν. Ἡ Δυτικὴ Ἐκκλησία βραδύτερον γνωρίσασα τὸν Ἅγιον ἑορτάζει αὐτὸν τὴν 14ην Δεκεμβρίου. Τὸ ἱερόν αὐτοῦ λειψάνον πλήρες τῆς ἐν αὐτῷ οἰκησάσης χάριτος τοῦ Θεοῦ, ἀδιάφθορον διατηρηθὲν κατὰ τὸν ροῦν τῶν αἰώνων τοῦ πανδαμάτορος χρόνου καὶ πηγὴ ἀναδειχθὲν παντοίων θαυμάτων καὶ ἰάσεων μετεκομίσθη κατὰ τὸν Ζ' αἰ. εἰς τὴν Βασιλεύσαν. Κατὰ τὴν ἔλωσιν τῆς Πόλεως ὑπὸ τῶν Τούρκων (1453) παραλαβὼν τοῦτο ἀκέραιον καὶ ἀναλλοίωτον σωζόμενον ὁ ἱερεὺς Γρηγόριος Πολύευκτος, ὁμοῦ μετὰ τοῦ λειψάνου τῆς ἁγίας Θεοδώρας, διέσωσεν αὐτὰ εἰς Παραμυθίαν τῆς Ἠπείρου καὶ ἐκεῖθεν μετεκόμισεν εἰς Κέρκυραν τῷ 1460, ὅπου καὶ εὐρίσκεται μέχρι τῆς σήμερον ἐντὸς μεγαλοπρεποῦς ἀνιδρυμένου Ναοῦ, παγκόσμιον ἀποτελοῦν προσκύνημα καὶ ἀπειράριθμα ἐπιτελοῦν τοῖς πιστοῖς θαύματα. Τὰ θαύματα τοῦ Ἁγίου Σπυρίδωνος, ἀπ' ἀρχῆς μέχρι σήμερον, εἰσι τοσαῦτα, ὥστε ν' ἀποτελέσουν τόμους πολλοὺς πρὸς δόξαν τοῦ ἐνδοξαζομένου ἐν τοῖς Ἁγίοις αὐτοῦ Θεοῦ, ὅς ἐστι θαυμαστός ἐν τοῖς Ἁγίοις αὐτοῦ.

Ἐκεῖνα τὰ ὁποῖα ἐπισήμως ἐξαίρει καὶ ψάλλει εὐλαβῶς ἡ Μήτηρ Ἐκκλησία εἶναι τὰ περιλαμβανόμενα ἐν τῷ ἀρχαιότατῳ Ἀπολυτικίῳ τοῦ Ἁγίου Σπυρίδωνος ἔχοντι οὕτω:

«Τῆς Συνόδου τῆς πρώτης ἀνεδείχθης ὑπέρμαχος, καὶ θαυματουργὸς Θεοφόρε Σπυρίδων Πατὴρ ἡμῶν διὸ νεκρᾶ σὺ ἐν τάφῳ προσφωνεῖς, καὶ ὄφιν εἰς χρυσοῦν μετέβαλες· καὶ ἐν τῷ μέλειν τὰς ἁγίας σου εὐχάς, Ἄγγελοις ἔσχες συλλειτουργοῦντάς σοι, Ἰερώτατε. Δόξα τῷ σὲ δοξάσαντι· δόξα τῷ σὲ στεφανώσαντι· δόξα τῷ ἐνεργοῦντι διὰ σοῦ πᾶσιν ἰάματα».

† Ἀρχιμ. ΕΥΘΥΜΙΟΣ ΕΛΕΥΘΕΡΙΑΔΗΣ
Διευθυντῆς τῆς Ὁρησκ. Ὑπηρεσίας Γ.Ε.Α.

Μέσα εἰς ἓνα κόσμον ἀπελπισίας, ἡ Cimade (Κομητεία τῶν διαφόρων νεανικῶν προτεστ. ὀργανώσεων τῆς Γαλλίας) ἀποτελεῖ ἐν «παρῶν» πρακτικῶς χριστιανικόν. Ἰδρύθη ἐν ἔτει 1939, διὰ νὰ ἔλθῃ εἰς βοήθειαν τῶν ἐμπεριστάτων προσφύγων τῆς Ἀλσατίας. Ἦτο μία ἀπόκρισις εἰς τὴν ἐναγώνιον κλίσιν πρὸς τοὺς χριστιανούς, πρὸς τὰς δυνάμεις τῆς ἀγάπης, ἐπὶ τῇ ἐνάρξει ἐνὸς πολέμου ἐφιαλτικοῦ εἰς προβλέψεις. Εἰργάσθη μέχρι τῆς λήξεως τοῦ πολέμου εἰς τὰ στρατόπεδα συγκεντρώσεως, μετὰξὺ τῶν φυλακισμένων, μὲ ὀλίγας δυνάμεις, πλὴν θετικῶς ἀνακουφίζουσα τοὺς πάσχοντας.

Τὴν ἐπομένην τῆς ἀπελευθερώσεως, μετὰ τὴν βοήθειαν τοῦ Π.Σ.Ε. πλέον καὶ τὴν ἐλβετικὴν γενναϊοδωρίαν, προσηρμόσθη ἡ Cimade εἰς τὰς νέας δημιουργηθείσας ἀνάγκας καὶ ἀπαιτήσεις. Εἰργάσθη εἰς πόλεις δοκιμασθείσας ὑπὸ τοῦ πολέμου, διοργάνωνε συνεχεῖς ἐπισκέψεις εἰς πολιτικοὺς κρατούμενους καὶ προσέφερον ὑπηρεσίας ἀμέσου βοηθείας κ.λ.π. εἰς τοὺς ἐξ Ἀνατολικῆς Γερμανίας πρόσφυγας. Μία ὑπηρεσία ἀμέσου ὑποδοχῆς καὶ βοηθείας τῶν ὀργανώθη εἰς Παρισίους, ἔνθα καὶ τὸ κέντρον τῆς Cimade. Συγχρόνως ἐδημιουργήθησαν συνεργεῖα παροχῆς βοηθείας παρὰ τῷ Πανεπιστημίῳ τῆς Μαγεντίας καὶ εἰς Βερολίνον καὶ Βόννην.

Μία βοήθεια συνεχῆς καὶ ὑπὸ αὐστηρῶς χριστιανικόν, ἀδελφικόν πνεῦμα παρέχεται, καθ' ὑπερβολὴν τῆς ἀγάπης, καὶ εἰς μὴ Χριστιανούς, δηλ. εἰς τοὺς Μουσουλμάνους τῆς Ἀλγερίας καὶ Σενεγάλης. Μόνιμα συνεργεῖα ἀνεγείρουν οἰκήματα διὰ τοὺς πτωχοὺς καὶ διαμένοντας εἰς τρώγλας, ἀνεγείρουν λέσχας νεότητος, παρέχουν ἰατροφαρμακευτικὴν περίθαλψιν, ἐὰν παρίσταται ἀνάγκη, διδάσκουν καὶ εἰς τὰ παιδία κ.λ.π.

Ἡ σύνθεσις καὶ ὁ χαρακτήρ τῆς Cimade,— τοῦλάχιστον ὡς προβαλλομένη καὶ ἐπιδιωκομένη ἀρχή—, εὐρίσκεται ὑπεράνω τῶν διαφόρων χριστ. ὁμολογιῶν. Συνεργάζεται στενῶς μετὰ τῆς Προτεσταντικῆς Ἐνώσεως τῆς Γαλλίας, μετὰ τῆς ἐν Γαλλίᾳ Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας, μετὰ τοῦ Π.Σ. Ἐκκλησιῶν καὶ τοῦ Προτεστ. Συμβουλίου Νεότητος. Ἐν φοιτητικῶν οἰκοτροφείων τῆς εἰς Σέβρ, ἐπὶ ἡνδρωμένου ὑπὸ Γάλλων, Ἀγγλων, Γερμανῶν, Ἀμερικανῶν, διευθύνεται ὑπὸ ἐνὸς καθηγητοῦ ὀρθοδόξου.

Σήμερον ἡ Cimade, ἐκτὸς τῶν πολλῶν συνεργειῶν ἐργασίας, τὰ ὁποῖα δροῦν εἰς Εὐρώπην καὶ Ἀφρικὴν, διατηρεῖ κέντρα βοηθείας τῶν Προσφύγων (ἀμέσου, διαρκοῦς παροχῆς δυνατοτήτων πρὸς μελέτας, πρὸς ἐπαγγελματικὸν προσανατολισμὸν καὶ εἰδίκευσιν), γηροκομεῖα εἰς Νότιον Γαλλίαν διὰ τοὺς ὀρθοδόξους— κυρίως ῥώσους— πρόσφυγας ἐν συνεργασίᾳ μετὰ τὸ Ἴδρυμα Τολστόϊ καὶ τὸ Π.Σ.Ε., διοργανῶναι ἐπισκέψεις εἰς φυλακὰς πρὸς παρακολούθησιν καὶ βοήθειαν τῶν κρατουμένων κ.λ.π. Συγ-

χρόνος αποτελεί ένα τύπον χριστιανικής συνεργασίας υπεράνω διαφορών, καλλιεργεί το πνεύμα της ενότητας μεταξύ των χριστιανών, ενισχύει και ενθαρρύνει την ολοκληρωμένη εμφάνισιν της σαφούς και πρακτικής χριστ. μαρτυρίας εις την εποχήν μας, διοργανώνει συζητήσεις επί οικουμενικού χαρακτήρος θεμάτων, διακηρύττει ότι αντιπαθεί τὰς διακρίσεις, τὸν προσηλυτισμόν, ὁ ὁποῖος συνήθως ἐπιτελεῖται διὰ τῆς ἐκμεταλλεύσεως τῆς δυσχεροῦς οἴκον. καταστάσεως τῶν ἄλλων καὶ ἀγωνίζεται νὰ ἀποτελῆ ἓν διαρκές σύμβολον Χριστ. συνεργασίας καὶ ἀγάπης.

*

Ἐνῶ διὰ τὴν Cimade, ἡ οἰκουμηνική της θεμελίωσις καὶ τὸ δέον τῆς ἐν πνεύματι ἐνότητας Χριστ. συνεργασίας εὐρίσκεται κυρίως εἰς τὴν πράξιν, ἡ Κοινότης τῆς Taizé παρουσιάζει καὶ μίαν θεωρητικὴν θεμελίωσιν πλήρη, τουλάχιστον ἐκ πρώτης ὄψεως, ἡ ὁποία διὰ προσπαθειῶν τῶν μελῶν της πρακτικοποιεῖται.

Ἡ Taizé εἶναι ἓν χωρίον τῆς Γαλλίας πλησίον τοῦ Κλινύ. Ἡ ἰδέα συγκροτήσεως τῆς Κοινότητος αὐτῆς ἐγεννήθη εἰς τοὺς κόλπους τῶν Χριστ. Φοιτητῶν τῆς Λωζάννης καὶ ὀφείλεται εἰς τὸν Roger Schutz, σημερινὸν prieur, δηλ. ἡγούμενον τῆς Κοινότητος. Ἐκ τῆς μελέτης τῆς Κ. Διαθήκης ἀνεπήδησεν ἡ συνείδησις, ὅτι οἱ χριστιανοὶ εἶναι καὶ πρακτικῶς ἀδελφοὶ καὶ ὅτι ἔχουν ὑποχρέωσιν ν' ἀγωνίζονται διὰ τὴν Ἐκκλησίαν καὶ τὸν πλησίον. Πολλαὶ συζητήσεις ἐγένοντο περί τῶν δύο πνευμ. πόλων: Προσευχῆ καὶ Χάρις. Οὕτω, μετὰ τὸ πέρας τοῦ πολέμου, εἰς θεολόγους καὶ εἰς μηχανικοὺς κατεῖχον τρία δωμάτια εἰς τὴν Taizé. Προσῆρχοντο καὶ εἰργάζοντο διὰ τὸν ἑαυτὸν τῶν καὶ τοὺς πλησίον ἀναξιοπαθοῦντας. Περί τὸ ἔτος 1949 οἱ ἀδελφοὶ ἐγένοντο 7 καὶ ἤρχισαν ν' ἀγοράζουσαν μίαν πρὸς μίαν, ὅλας τὰς ὑπολοίπους οἰκίας τοῦ χωρίου, ὥστε σήμερον, περίπου ὀλόκληρον, ν' ἀποτελῆ τὴν ὁμώνυμον Κοινότητα.

Αἱ ἀρχαί, αἱ ὁποῖαι οἰσθηλατοῦν τὰ μέλη αὐτῆς— 44 τὸν ἀριθμὸν, σήμερον καὶ διαφόρων ἐθνικοτήτων ὡς καὶ διαφόρων, πάντοτε προτεσταντικῶν, ὁμολογιῶν— εἶναι: Κοινότης ἀγαθῶν καὶ προσωπικῆ ἀκτημοσύνης, ἀγαμία καὶ ὑπακοή. Ἡ ὑπακοή παρεχωρήθη ἐκουσίως καὶ κορυφαία συνείδησις τῶν μελῶν τῆς Κοινότητος εἶναι, ὅτι ἄλλοι πρέπει νὰ βλέπουν τὴν πράξιν τῶν χριστιανῶν, νὰ τοὺς ἐγγίζουσαν καὶ νὰ αἰσθάνωνται πρακτικῶς τὴν μαρτυρίαν τοῦ ἀγῶνος, ὁ ὁποῖος πρέπει νὰ διαρκέσῃ μέχρι τῆς δευτέρας παρουσίας τοῦ Κυρίου. Ὁ ἀγὼν διεξάγεται διὰ τὴν ἀγάπην, τὴν εἰρήνην, τὴν ἐνότητα τῶν Ἐκκλησιῶν, τῆς ὁποίας ἐνότητος τύπον ἐπιθυμεῖ ν' ἀποτελῆ ἡ Κοινότης τῆς Taizé.

Ὁ Ἄδελφος Λωράν, ἐκθέσας περὶ τῶν ἀρχῶν καὶ τῆς ζωῆς τῆς Κοινότητος κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς συνελθούσης εἰς Seengen τῆς Ἑλβετίας Φθινοπωρινῆς Συμβουλ. Συνελεύσεως τοῦ Τμήματος Νεότητος τοῦ Π.Σ.Ε., ἀνέφερε καὶ τὰ ἑξῆς: Ἐκαστος ἀδελφὸς διατηρεῖ τὴν ὁμολογίαν του, ἐφ' ὅσον ἔχει

τὴν εὐχέρειαν νὰ λαμβάνῃ τὴν Θ. Κοινωνίαν ὁμοῦ μετὰ τῶν λοιπῶν ἀδελφῶν, ὑπάρχει κοινὴ προσευχὴ καὶ Λειτουργία, ὑπάρχει ὁ Κανὼν τῆς Κοινότητος, ὁμοιάζων μὲ μοναστηριακὸν κανόνα. Τὰ μέλη δύνανται νὰ παραμένουν ἐπὶ διαιτησίαν ὡς δόκιμα μέχρι πλήρους τῶν βεβαιώσεως περὶ τῆς κλίσεως καὶ τῆς βουλήσεως αὐτῶν. (Εἰς μακρὰν συνομιλίαν μου, κατὰ τὰ διαλείμματα τῆς Συνελεύσεως, μετὰ τοῦ Ἄδελφου Λωράν, τοῦ εἶπον ὅτι πολλὰ συγγενῆ πρὸς τὰς ἐφέσεις τῆς Taizé, λάμποντα ὅμως ὡς πολὺ ἀνώτερα καὶ ὡς ὀλοκληρωμένα μέσα εἰς τὸ φῶς τῆς ὀρθοδόξου παραδόσεως, θὰ εὖρη ἐπισκεπτόμενος, ὡς ἐσχεδίαζε καὶ ἔπραξε, τὴν Ἑλλάδα).

Σήμερον ἡ Κοινότης ἀποζῆ ἕξ ἐνὸς ἀγροκτήματος, τὸ ὁποῖον διατηρεῖ, ἐκ τῆς ἐργασίας τῶν μελῶν της εἴτε ἐντὸς εἴτε ἐκτὸς αὐτῆς (π.χ. εἰς ἐργαστάσια τῆς Μασσαλίας), ἐκ τῶν ἐργασιῶν ἐνὸς ἐξαιρητικοῦ Τυπογραφείου, ἐνὸς ἐργαστηρίου ζωγραφικῆς καὶ κεραμεικῆς, ἐκ δωρεῶν, ἐκ τῆς παρουσίας τῶν μελῶν κ.λ. Πολλάκις οἱ ἀδελφοὶ τῆς Taizé συνειργάσθησαν μετὰ τῆς Cimade εἰς τὴν παροχὴν βοήθειας εἰς δυστυχεῖς, πρόσφυγας κ.λ. Ὑπάρχει ἔντονος ἡ συνείδησις ὅτι τὰ μέλη αὐτῆς ἀποτελοῦν σημεῖα τῆς ὑπάρξεως τοῦ Θεοῦ εἰς τὴν γῆν καὶ πιστεύουν, ὅτι δὲν δύνανται νὰ ὀμιλοῦν περὶ τῆς παρουσίας τοῦ Ἁγ. Πνεύματος καὶ τῆς ἐξουσίας τοῦ Κυρίου ἀνευ μιᾶς ἀφοσιώσεως εἰς τὸ πρακτικὸν ἔργον τῆς Ἐκκλησίας.

*

Κατὰ πολλὰ ὁμοιογενῆς πρὸς τὴν Taizé, μία ἐτέρα Κοινότης ζῆ καὶ ὀρθῶς εἰς Πράλι, παρα τὸ Τορῖνον τῆς Ἰταλίας: ἡ Agape (Ἀγάπη). Πρόκειται περὶ ἐνὸς χωρίου, τὸ ὁποῖον ἐκτίσθη διὰ τοὺς χριστ. νέους ἀνεξαρτήτως ὁμολογίας καὶ ἐθνικότητος. Σκοπὸς του εἶναι ἡ προαγωγή καὶ πραγματοποίησις τῆς μεταξὺ τῶν συνεργασίας ἐν ὀνόματι τῆς κοινῆς πίστεως εἰς τὸν Χριστόν.

Ἡ ἱστορία τῆς ἰδρύσεως τῆς Ἀγκάπε ἀρχίζει ἀμέσως μετὰ τὸν πόλεμον. Μία ὁμάς χριστ. νέων, οἱ ὁποῖοι ἰδιαίτερος ὑπέφεραν κατὰ τὴν διάρκειάν του, ἠθέλησαν ν' ἀφοσιωθοῦν εἰς τὴν ὑπηρεσίαν τοῦ Θεοῦ. Ἐσκέφθησαν, ὅτι διὰ νὰ μὴ ἐπαναληφθῆ ἡ αἱματηρὰ καὶ ἐφιαλτικὴ περιπέτεια τοῦ τελευταίου πολέμου, μία ὁδὸς καὶ μία ἐγγύησις ὑπῆρχεν: ὁ Χριστός.

Χρήματα καὶ πείρα ἦσαν ἀνύπαρκτα. Ἐπρεπεν ὅμως νὰ γίνῃ ἡ ἐκκίνησις, διὰ ν' ἀποκτηθοῦν ἀμφοτέρω. Ἄλλοι εἰργάζοντο εἰς τὸν χῶρον, ὅπου εἶναι σήμερον ἡ Κοινότης, ἄλλοι συνέλεγον χρήματα. Μετὰ διαιτησίαν σκληρᾶς προσπαθείας, ὅλη ἡ ὀφήλιος, ἀπὸ Σκανδιναβίας μέχρι Ν. Ζηλανδίας, ὀμίλει καὶ ἠσχολεῖτο μὲ τὴν «Ἀγκάπε». Μετὰ πάροδον 5 ἐτῶν ἡ Κοινότης εἶχεν ἀποπερατωθῆ οἰκοδομικῶς, δι' ἐργασίας κατὰ τὸ πλεῖστον ἐθελοντικῆς. Σήμερον, τὸ χωρίον ἀποτελεῖται ἕξ ἐνὸς μεγάλου κτιρίου καὶ τριῶν μικροτέρων, μιᾶς ἀνοικτῆς ἐκκλησίας καὶ διαφόρων βοηθητικῶν οἰκοδομημάτων.

Ἡ δραστηριότης τῆς Κοινότητος κατευθύνεται πρὸς τὴν τακτικὴν ὀργάνωσιν κατασκευῶν καὶ

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΩΝ ΣΤΗΛΗ

‘Ο «'Εκκλησιαστικός 'Ημεροδείκτης» τοῦ 1961.

Μίαν εὐστοχος ὑπῆρξεν ἡ σκέψις τῆς «'Αποστολικῆς Διακονίας», ὅπως τὸν ὑπ' αὐτῆς ἐκδοθέντα «'Εκκλησιαστικὸν 'Ημεροδείκτην τοῦ ἔτους 1961» ἀφιέρωση εἰς τὴν Ἁγίαν μας 'Εκκλησίαν. «'Ανήκομεν ὅλοι, ὡς γράφει ἡ ἀφιέρωσις, εἰς μίαν μεγάλην Οἰκογένειαν, πὸν λέγεται 'Εκκλησία. Ἄλλὰ τί ἀκριβῶς εἶναι αὐτὴ ἡ 'Εκκλησία; Ποία ἡ ἱστορία της, τί προσφέρει εἰς τοὺς ἀνθρώπους—μέλη της καὶ τί ζητεῖ ἀπὸ αὐτοὺς; Ποία τέλος ἡ σημασία τῆς 'Εκκλησίας εἰς τὴν ζωὴν τοῦ Ἔθνους μας; Ἴδου ζητήματα, τὰ ὁποῖα πολλοὶ ἀπὸ ἡμᾶς ἢ δὲν τὰ γνωρίζωμεν καθόλου ἢ τὰ λησμονοῦμεν. Καὶ ὅμως θέλομεν νὰ λεγώμεθα μέλη τῆς 'Εκκλησίας. Ἀξίζει πράγματι νὰ ἀνήκομεν εἰς αὐτήν; Ὅλα αὐτὰ τὰ θέματα ἀπασχολοῦν τὰς σελίδας τοῦ περὶ οὗ ὁ λόγος 'Ημεροδείκτου, ὅστις, ὡν μίαν ἐπιμεμημένους, συνοδεύεται ὑπὸ καλλιτεχνικοῦ χρυσοποικίλου πλαισίου, κοσμονόμενον διὰ θαυμασίας βυζαντινῆς εἰκόνας τοῦ Κυρίου, ὅστις εἶναι «κεφαλὴ τοῦ σώματος τῆς 'Εκκλησίας» κατὰ τὸν Ἁπ. Παῦλον.

συνεδρίων. (Π.χ. ἐντὸς τοῦ Δεκεμβρίου διοργανοῦνται Συνέδριον χριστ. νέων μετὰ τὸ σπουδαιότατον θέμα: Χριστιανισμὸς-Μαρξισμὸς). Ὁσαύτως λειτουργοῦν συνεχῶς κέντρα μελετῶν, θεολογικῶν, κοινωνικῶν, κέντρα δι' ἐργάτας, διδασκάλους, ἐπαγγελματίας. Σκοπὸς εἶναι ἡ ἀπόκτησις χριστ. οἰκουμενικῆς συνειδήσεως. Δύο χιλιάδες ἀτόμων, κατὰ μέσον ὄρον, διέρχονται κατ' ἔτος ἐκ τῆς Κοινοτικῆς, φιλοξενοῦνται, ἐπανοπλίζονται διὰ θάρρους, γαλήνης, ὑγείας, διὰ νὰ ἐπανέλθουν εἰς τὸν ἀγῶνά των.

*

Τρία, νομίζω, εἶναι τὰ πλέον ἐνδιαφέροντα χαρακτηριστικὰ τῶν Ἐνώσεων-Κοινοτήτων, περὶ ὧν συνοπτικῶς ἐξετέθησάν τινα ἀνωτέρω:

I. Αὐταὶ ἀποτελοῦν καρπὸν τῆς φρίκης, τῶν συμφορῶν καὶ τῆς μυστικῆς διεργασίας καὶ ἐσωτ. μεταβολῆς, τῆς ὀριμάνσεως, δηλαδή, τὴν ὁποῖαν, ὁ Β' Παγκ. Πόλεμος ἔφερεν εἰς τὰς ψυχὰς τῶν ταλαιπωρημένων καὶ πικραμένων χριστ. νέων τῆς Εὐρώπης.

II. Αὐτὴ ἡ αἵματοστάλακτος, ἀκριβῶς, πείρα τοῦ πολέμου ἐπαγίωσεν εἰς τὰς ψυχὰς τῶν δημιουργῶν τῶν τὸ δέον τῆς πράξεως, τὴν ἐπιταγὴν τῆς ἐργασίας, διὰ τῆς ὁποίας φέρεται καὶ διαδίδεται ἡ χριστ. μαρτυρία εἰς τὸν κόσμον σήμερον καὶ

III. Πάντα ταῦτα ἐπιτελοῦνται εἰς ἓν κλίμα ἀδελφικότητος, χριστ. συνεργασίας ἐπὶ πρακτικῶν, κυρίως, θεμάτων, ἵνα τοιουτοτρόπως ὁ Χριστὸς κηρύττεται διὰ πράξεων εἰς τὸν αἰῶνα αὐτὸν τῆς ἀσωτείας.

ΚΩΝΣΤ. Ε. ΤΣΙΡΟΠΟΥΛΟΣ

'Ἀληθῶς ἡ ἔκδοσις τοῦ 'Ημεροδείκτου τούτου ἀποτελεῖ γνησίαν ἱεραποστολικὴν ἐνέργειαν καὶ εἶναι μίαν ἀνυπολογίστου ἀξίας προσφορά πρὸς τὸν Ἑλληνικὸν Λαόν. Καθημερινῶς θὰ ὑπομιμνήσκῃ εἰς αὐτὸν κατὰ τρόπον ἀπλοῦν καὶ εὐχάριστον πῶς οὗτος θὰ εὐρίσκῃ καὶ θὰ ἔχῃ εἰς τὴν διάθεσίν του τὸ φῶς, τὴν κιβωτὸν καὶ τὸ πλοῖον τῆς σωτηρίας, τὸ θαυμάσιον πνευματικὸν ἰατρεῖον καὶ ἀναρρωτήριον, τὴν ἀπαράμιλλον Μητέρα καὶ Τροφόν, ἥτις διὰ τῆς λειτουργικῆς ζωῆς της δημιουργεῖ ἀληθῶς εὐτυχεῖς ἀνθρώπους.

Δι' αὐτὸ εἶναι ἀπολύτως βέβαιον, ὅτι πάντες οἱ εὐλαβέστατοι κληρικοὶ μας θὰ καταβάλουν πᾶσαν προσπάθειαν διὰ τὴν ὅσον τὸ δυνατὸν μεγαλύτεραν διάδοσιν τοῦ 'Ημεροδείκτου τούτου, διὰ τὸν ὁποῖον πλεῖσταί χάριτες ὀφείλονται εἰς τοὺς καταρτίσαντας αὐτόν.

Χρυσοῦν Ἰωβηλαῖον.

Ὁ ἐν Καβάλα πρόσφατος ἑορτασμὸς τοῦ χρυσοῦ ἰωβηλαίου τῆς ἐπὶ ἡμῖν αἰῶνα ἀρχιερατείας τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Φιλίππων, Νεαπόλεως καὶ Θάσου κ. Χρυσοστόμου ἀποτελεῖ ἀληθῶς ἐν ἀξιοσημείωτον γεγονός ἐν τῇ ἱστορίᾳ τῆς 'Εκκλησίας μας.

Οἱ μετασχόντες τοῦ λαμπροῦ τούτου ἑορτασμοῦ, ἥτοι ἔνθεν μὲν πολλοὶ τῶν Σεβ. Μητροπολιτῶν τῆς 'Εκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, ἐτέρωθεν δὲ ἐκπρόσωποι τῶν Ὁρθόδοξων 'Εκκλησιῶν, τῆς Ἑλληνικῆς Πολιτείας καὶ τῶν Πνευματικῶν Ἰδρυμάτων τῆς πατρίδος μας, ἐκ τρίτου δὲ ὁ εὐσεβὴς λαὸς καὶ ὁ τύπος τῆς Βορείου Ἑλλάδος ἔσχον τὴν εὐκαιρίαν νὰ φέρουν εἰς τὴν μνήμην των, ὅτι ὁ τιμηθεὶς Ἱεράρχης δὲν ἦτο μόνον ὁ ἀριστεύσας πάντοτε εἰς τὰς σπουδὰς του θεολόγος, ὡς καὶ ὁ ἀριστος χειριστὴς τοῦ καλάμου καὶ τοῦ λόγου, ἀλλὰ καὶ ὁ Ἱεράρχης, ὅστις ἐλευκάνθη εἰς τοὺς ὑπὲρ τῆς 'Εκκλησίας καὶ τοῦ Ἔθνους εὐγενεῖς ἀγῶνας. Χειροτονηθεὶς ὡς ἐπίσκοπος Τράλλεων ὑπὸ τοῦ Ἐθνομάρτυρος Ἱεράρχου τῆς Σμύρνης Χρυσοστόμου, προσέφερε μετὰ ταῦτα μετ' αὐταπαρνήσεως τὰς πολυτίμους ὑπηρεσίας του εἰς τὴν 'Εκκλησίαν καὶ τὸ Ἔθνος ὡς Μητροπολίτης Φιλαδελφείας, Ἐφέσου καὶ ἀπὸ ἐτῶν ὡς Μητροπολίτης Φιλίππων, Νεαπόλεως καὶ Θάσου. Ἡ λαμπρὰ μόρφωσις καὶ τὸ ἦθος αὐτοῦ συνετέλεσαν, ὥστε ὁ περὶ οὗ ὁ λόγος Ἱεράρχης νὰ τιμῆσθαι τὴν Ὁρθόδοξον Ἑλληνικὴν 'Εκκλησίαν ὡς ἐκπρόσωπός της εἰς τὸ Ἐξωτερικὸν καὶ νὰ ὑποβοηθήσθαι τὴν ἀνύψωσιν της καθ' ὅλον πνευματικῆς της στάθμης.

Ἡ «'Εκκλησία» εὐχεται θερμότατα, ὅπως ὁ Κύριος παρέχῃ εἰς τὸν Σεβασμιώτατον πνευματικὸν σφρίγγος καὶ θαλερότητα, ἵνα ἐπὶ πολλὰ ἔτη συνεχίσῃ τὴν γόνιμον καὶ ἐδεργετικὴν διὰ τὸ Ἔθνος ἐκκλησιαστικὴν του δράσιν, «μακροημερέδιον καὶ ὀρθοτομῶν τὸν λόγον τῆς ἀληθείας».

Τὸ ταξίδιον τοῦ Ρώσου Πατριάρχου.

Πάντοτε ἡ προσωπικὴ ἐπαφὴ καὶ ἐπικοινωνία μεταξὺ τῶν ἀρχηγῶν τῶν Ὁρθοδόξων Ἐκκλησιῶν εἶναι λίαν εὐχάριστος, διότι ἀφ' ἐνὸς καλλιιεργεῖ τὴν συνείδησιν τῆς ἐνότητος καὶ τῆς δυνάμεως τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας καὶ ἀφ' ἑτέρου καθιστᾷ φανεράν τὴν ἀνάγκην τῆς συνεργασίας τῶν ἐπὶ μέρους Ὁρθοδόξων Ἐκκλησιῶν πρὸς προβολὴν τῆς Ὁρθοδοξίας καὶ ἐκπλήρωσιν τῆς ἀνὰ τὸν κόσμον ἀνακαινιστικῆς ἀποστολῆς αὐτῆς.

Ὅθεν μετὰ χαρᾶς δέον νὰ χαιρετισθῇ τὸ γεγονός, ὅτι ὁ Μακαριώτατος Πατριάρχης Μόσχας καὶ πάσης Ρωσίας κ. Ἀλέξιος ἀνεχώρησε πρὸς ἐπίσκεψιν τῶν Ὁρθοδόξων Πατριαρχείων Ἀλεξανδρείας, Ἱεροσολύμων καὶ Ἀντιοχείας, δηλώσας ὅτι «ἡ Ὁρθόδοξος Ἐκκλησία Ῥωσίας διατηρεῖ μὲ τὰς Ὁρθοδόξους Ἐκκλησίας τῆς Ἀνατολῆς φιλικὰς σχέσεις».

Ἡ «Ἐκκλησία» εὐχεται, ὅπως τὸ ταξίδιον τοῦ Ρώσου Πατριάρχου εἶναι γόνιμον εἰς πνευματικὸν καρπὸς. Καὶ θὰ εἶναι ἀσφαλῶς γόνιμον, ἐφ' ὅσον αἱ ἐπαφαὶ αὐτοῦ μετὰ τῶν ἀρχηγῶν τῶν Ὁρθοδόξων Ἐκκλησιῶν τῆς Ἀνατολῆς θὰ διαπνέωνται, ὡς πιστεύομεν, ὑπὸ πνεύματος εὐκοινοῦς ἀμοιβαιότητος καὶ ἀδελφικῆς συνεργασίας, γινομένης πάντοτε σεβαστῆς τῆς—ὑπὸ τῶν αἰώνων καὶ τῆς μακράωνος ἐκκλησιαστικῆς μας παραδόσεως—καθιερωθείσης ιεραρχικῆς τάξεως τῶν ἐπὶ μέρους τμημάτων τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας.

Νῦν διὰ πρώτην φοράν.

Ὡς νέος ἀξιοσημείωτος σταθμὸς εἰς τὴν Ἱστορίαν τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος δέον νὰ χαρακτηρισθῇ τὸ γεγονός, ὅτι ὑπὸ τῆς «Ἀποστολικῆς Διακονίας» κατηρτίσθη καὶ ἐξεδόθη—νῦν διὰ πρώτην φοράν—Κατηχητικὸν Βοήθημα, περιέχον σειρὰν εἰδικῶν Κατηχητικῶν Μαθημάτων διὰ τοὺς ἐργαζομένους ἐφήβους καὶ νέους, ἅτινα, προσηρμοσμένα εἰς τὰς ἰδιαίτερας θρησκευτικὰς καὶ πνευματικὰς ἀνάγκας αὐτῶν, θὰ χρησιμοποιῶνται εἰς τὰ εἰδικὰ διὰ τοὺς ἐργαζομένους Κατηχητικὰ Σχολεῖα Ἐργαζομένων.

Ὡς εἶναι φανερόν, τὸ νέον τοῦτο ἐπίτευγμα τῆς ἀξίας θεομῶν συγχαρητηρίων «Ἀποστολικῆς Διακονίας», ὅπερ ἐγένετο τῇ ἐγκρίσει καὶ ταῖς εὐλογίαις τῆς Ἁγίας καὶ Ἱερᾶς Συνόδου, εἶναι νέα ἐκδήλωσις τῆς στοργῆς, τὴν ὁποίαν δεικνύει ἡ Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος διὰ τὰς τάξεις τῶν ἐργαζομένων τέκνων τῆς, πρὸς χάριν τῶν ὁποίων ἀκριβῶς αὕτη καθιέρωσεν ἀπὸ τοῦ 1959 καὶ τὴν «Ἐκκλησιαστικὴν Ἡμέραν τοῦ Ἐργάτου», τὴν ὁποίαν κατὰ τὸ παρελθὸν ἐξήραμεν ἀπὸ τῶν στηλῶν τούτων.

Ἄς εὐχηθῶμεν, ὅπως τὸ Βοήθημα διὰ τὰ Κατηχητικὰ Σχολεῖα Ἐργαζομένων, ὅπερ ἐμποιεῖ ἐντύπωσιν καὶ διὰ τὴν καλλιτεχνικωτάτην ἐκτόπωσιν αὐτοῦ, συντελέσῃ, ὥστε πλείστοι ἐργαζόμενοι ἐφηβοὶ καὶ νέοι νὰ ὀδηγηθῶν εἰς τὸν Χριστὸν καὶ τὴν Ἐκκλησίαν καὶ νὰ ἔλθουν εἰς ἐπαφὴν μὲ τὴν μυστηριακὴν καὶ λειτουργικὴν ζωὴν αὐτῆς.

Θὰ ἐξησφάλιζε τὴν πνευματικὴν ζωτικότητα.

Ὁ σοβιετικὸς τύπος ἰδιαίτερος ἐπισημαίνει τὸ γεγονός, ὅτι ἐν τῇ ἀχαρεῖ Ῥωσίᾳ μεταπολεμικῶς αἱ διάφοροι θρησκευτικαὶ αἱρέσεις εὐρίσκουν ἀπήχησιν εἰς τὰς ψυχὰς τῶν ῥώσων, ἀκόμη καὶ τῶν νέων, παρὰ τὴν ὀργανωμένην καὶ συστηματικὴν ἐπίσημον κομμουνιστικὴν προπαγάνδαν, ἣτις ἔχει εἰς τὴν διάθεσιν αὐτῆς ἐφημερίδας, περιοδικὰ, κινηματογραφικὰς ταινίας καὶ εἰδικοὺς προπαγανδιστὰς κατὰ τῆς θρησκείας ἐν γένει.

Τὸ γεγονός αὐτὸ εἶναι νέα ἐνδείξεις, ὅτι ὁ ἄθεος κομμουνισμὸς δὲν κατῴρθωσε νὰ ἐκριζώσῃ ἐκ τῆς ψυχῆς τοῦ ῥωσικοῦ λαοῦ τὴν μετὰ τῶν μυχαιτάτων ῥιζῶν τῆς ἀνθρωπίνης ψυχῆς ἀρρηκτως συνδεδεμένην καὶ συννοφασμένην ῥοπήν πρὸς τὸ Θεῖον. Ἐντεῦθεν ἡ σφύζουσα καὶ ζωηρῶς παλλομένη ῥοπή αὕτη εὐρίσκει διέξοδον εἰς τὸ ὅτι πλείστοι ῥώσοι, ἀκόμη καὶ νέοι τείνουν εὐήκοον οὖς εἰς διαφόρους θρησκευτικὰς αἱρέσεις, τοῦθ' ὅπερ ἀπειλεῖ τὴν ἐνότητα τοῦ ῥωσικοῦ ἔθνους καὶ τῆς ῥωσικῆς ψυχῆς.

Δι' αὐτὸ, ἂν δὲν θέλῃ τὸ ῥωσικὸν κράτος νὰ ἴδῃ διχαζομένην καὶ κατακερματιζομένην τὴν ψυχὴν τοῦ ῥωσικοῦ λαοῦ, πρέπει νὰ ἐγκαταλείψῃ τὴν ματαιὰν ἀπόπειραν τῆς ἐξαφανίσεως τῆς πρὸς τὸ Θεῖον τάσεως τῆς ψυχῆς τοῦ λαοῦ τούτου, καὶ νὰ κατανοήσῃ, ὅτι μόνον ἡ προστασία καὶ προβολὴ τῆς μετὰ τοῦ ὑποσυνειδήτου τοῦ ῥωσικοῦ λαοῦ συνδεδεμένης Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας θὰ ἐξησφάλιζε τὴν πνευματικὴν ζωτικότητα αὐτοῦ καὶ θὰ ἀπέτρεπε τὸν κίνδυνον τῆς διὰ τῶν ποικίλων αἱρέσεων διαιρέσεως καὶ ἀπωλείας τῆς ἐνότητος αὐτοῦ.

Θὰ εἶναι ψυχοφθόροι.

Ὁρθότατα διευπλώθησαν ἤδη διαμαρτυραὶ ἐναντίον τοῦ Ἐθνικοῦ Ἰδρύματος Ῥαδιοφωνίας διὰ τὴν ὑπὸ τοῦ Ῥαδιοφωνικοῦ Σταθμοῦ Ἀθηνῶν μετάδοσιν θεατρικοῦ ἔργου, τὸ ὁποῖον ὑπ' αὐτοῦ τοῦ Σταθμοῦ ἐχαρκτηρίσθη ὡς ἀκατάλληλον δι' ἀνηλίκους. Δι' αὐτὸ ὁ ἐκφωνητὴς εἶπεν: «Ἄς προσέξουν τὰ παιδιὰ τους αἱ Μητέρες, διότι εἶναι ἀκατάλληλον δι' ἀνηλίκους!»

Ἄλλ' ὀρθῶς διευπλώθησαν τὰ ἐρωτήματα: Ἄρα γε θὰ παρηκολούθουν αἱ μητέρες τὴν ἐκπομπήν, διὰ νὰ προφυλάξουν τὰ τέκνα των; Ἡ μήπως ἀκούοντα τὰ παιδιὰ τὴν σύστασιν τοῦ ἐκφωνητοῦ θὰ εἶχον μεγαλυτέραν περιέργειαν, διὰ νὰ ἀκούσουν τὴν ἀκατάλληλον δι' αὐτὰ ἐκπομπήν;

Εἶναι προφανές, ὅτι πρόκειται περὶ νέας ἀστόχου ἐκδηλώσεως τοῦ Ἐθνικοῦ Ἰδρύματος Ῥαδιοφωνίας. Ὡς κατ' ἐπανάληψιν ἔχομεν τονίσει, τὸ Ἴδρυμα τοῦτο διὰ νὰ εἶναι ἀληθῶς Ἐθνικόν, πρέπει νὰ σέβεται τὰς παραδόσεις καὶ τὰ ἰδανικά τοῦ ἔθνους, καὶ νὰ χειραγωγῇ τοὺς ἀκροατὰς του καὶ ἰδίως τὴν νεότητα κατὰ τρόπον μὴ ἀπάγοντα εἰς τὰς ἑλληνορθόδοξους παραδόσεις μας.

Ὡς ὀρθῶς ἐτονίσθη ἐν ὑπομνήματι τινι, ὑποβλη-

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΑ ΧΡΟΝΙΚΑ

ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΕΛΛΑΔΟΣ

Ίερά Σύνοδος

Η Ί. Σύνοδος κατά την συνεδρίαν αυτής τῆς 24 Νοεμβρίου, εισηγήσει τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Μυτιλήνης κ. Ίακώβου, ἀπεφάσισεν, εἰς ἐκτέλεσιν ἀποφάσεως ληφθείσης ὑπὸ τῆς Σεπτῆς Ἱεραρχίας τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος κατὰ τὴν τελευταίαν αὐτῆς σύνοδον, τὴν ἀποστολὴν πρὸς τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον τῶν ἀπαραιτήτων στοιχείων διὰ τὴν ἐπίσημον ἀνακήρυξιν εἰς ἀγίους τῶν α) Ἁγίου Νεκταρίου Αἰγίνης, Μητροπολίτου πρ. Πενταπόλεως καὶ β) τοῦ Ἱερομάρτυρος Κοσμᾶ τοῦ Αἰτωλοῦ.

Ἀποστολικὴ Διακονία. Εἰς τὴν σειρὰν τῶν νέων ἐνιαίων Κατηχητικῶν Βοηθημάτων ἐξεδόθη διὰ πρώτην φορὰν ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ τῆς Ἑλλάδος εἰδικὸν Βοήθημα ὑπὸ τὸν τίτλον «Ὁ δρόμος τῆς ζωῆς», περιέχον μαθήματα προοριζόμενα διὰ τοὺς ἐργαζομένους νέους ἡλικίας 15-20 ἐτῶν. Ἀποτελεῖται ἐκ σελίδων 305 + κδ' καὶ τιμᾶται ἀντὶ δραχ. 35.

— Ὡσαύτως ἐξεδόθη τὸ «Ἡμερολόγιον τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος» τοῦ ἔτους 1961, τὸ ὑπὸ εἰδικῆς Συνοδικῆς Ἐπιτροπῆς συντασσόμενον. Ἀποτελεῖται ἐκ σελίδων 370 + α' - 15' καὶ κυκλοφορεῖ μόνον χρυσοπανόδετον, τιμώμενον ἀντὶ δραχ. 25.

θέντι ὑπὸ χριστιανικοῦ συλλόγου εἰς ἀρμόδιον Ὑπουργόν, «πᾶς ὄντως καὶ ἐθνικῶς σκεπτόμενος Ἑλληὺν ἐπιθυμεῖ, ὅπως ἀπὸ τοῦ ραδιοφώνου—τὴν φωνὴν τῆς Ἑλλάδος—μὴ διοχετεύεται ξενικὸς βοῦρκος, ἀλλ' ὅ,τι ἐκλεκτὸν ἔχει νὰ ἐπιδείξῃ ἢ ἐλληνικὴ καὶ ἢ ξένη λογοτεχνία, ποίησις καὶ μουσική». Ἄλλως αἱ ἐμπομπαι τοῦ ραδιοφώνου θὰ εἶναι ψυχοφθόροι καὶ θὰ ἀποτελοῦν δυναμίτιδα εἰς τὰ θεμέλια τοῦ Ἔθνους, ὡς ἀποτελοῦν καὶ τὰ παρομοίον περιεχομένου ἀναγνώσματα καὶ κινηματογραφικὰ ἔργα.

Δύο Εἰσηγήσεις.

Ἡ ὑπὸ τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Δράμας κ. Φιλίππου ἐκδοσις εἰς ἰδιαιτερον τεῦχος τῶν δύο εισηγήσεων αὐτοῦ εἰς τὴν κατὰ τὸν παρελθόντα Ὀκτώβριον συγκληθείσαν Ἱ. Σύνοδον τῆς Σεπτῆς Ἱεραρχίας τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος ἐπὶ τῶν ζητημάτων τῆς ἐξυψώσεως τοῦ Μοναχικοῦ βίου καὶ τῆς ἀναδιοργανώσεως τῶν Ἱερῶν Μονῶν προσφέρει ἀναμφιβόλως σημαντικὴν συμβολὴν εἰς τὴν καθ' ὅλον μελέτην τῶν προβλημάτων, ἅτινα σχετίζονται πρὸς τὸν παρ' ἡμῶν μοναχικὸν βίον.

Αἱ εἰσηγήσεις αὗται οὐ μόνον ἵπομιμνήσκουν τὰς ἐξαιρέτους ὕπηρεσίας, τὰς ὁποίας προσέφερεν εἰς τὴν Ἐκκλησίαν καὶ τὸ Ἔθνος ὁ μοναχικὸς θεσμὸς, ἀλλὰ καὶ ὑποδεικνύουν ὀρθῶς μέτρα πρὸς ἀναδιοργάνωσιν τῶν Ἱερῶν Μονῶν, διὰ τῆς ὁποίας, ὡς τονίζει ὁ Σεβασμιώτατος, «ἀποκτᾶ ἡ Ἐκκλησία δύναμιν καὶ εὐχέρειαν κινήσεως εἰς ὅλους τοὺς τομεῖς τῆς δράσεως, διαθέτουσα ἀριστον ἔμπνηχον ὄργανον καὶ ἐργάζεται ἀνέτως διὰ τὴν διάπλασιν τοῦ ἀνθρώπου, ὁ ὁποῖος ἐναγωνίως περιμένει τὴν παρουσίαν αὐτῆς εἰς τοὺς πειρασμοὺς τῆς ζωῆς καὶ τὰς συμφορὰς καὶ τὸν πόνον αὐτοῦ».

— Τῇ 24ῃ Νοεμβρίου ἐγένετο ἐν τῇ Ἀποστολικῇ Διακονίᾳ σύσκεψις τῶν Ἐφημερίων, οἵτινες ἔχουν ἀναλάβει τὴν ἐποπτεῖαν τοῦ ἐν ταῖς ἐνορίαις αὐτῶν ἐπιτελουμένου ἔργου ὑπὸ τῶν αὐτοῦ ὑπηρετουσῶν Διακονισσῶν-Κοινωνικῶν Λειτουργῶν τῆς Ἐκκλησίας. Κατὰ τὴν ἐν λόγῳ σύσκεψιν, καθ' ἣν παρέστησαν ὁ Θεοφιλέστατος Ἐπίσκοπος Κερνίτσης κ. Χρυσόστομος καὶ ὁ Γενικὸς Διευθυντὴς τῆς Ἀποστολικῆς Διακονίας κ. Ἀνδρέας Φυτράκης, συνεζητήθη τὸ ἐν τῇ ἐνορίᾳ ἔργον τῶν Διακονισσῶν, ἐλήφθησαν δὲ αἱ δέουσαι ἀποφάσεις διὰ τὴν ἀρτιωτέραν ὀργάνωσιν καὶ ἐπέκτασιν αὐτοῦ, ἵνα καταστῇ τοῦτο περισσότερον ἐπιωφελὲς καὶ ἀποδοτικὸν διὰ τὸ ἐνοριακὸν ἔργον.

Ἱ. Ἀρχιεπισκοπὴ Ἀθηνῶν

Ὁ Μακαριώτατος Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ. Θεόκλητος κατὰ τὸ διαρρεῦσαν 15ήμερον ἐδέχθη εἰς συνεργασίαν τοὺς παρ' αὐτῷ Θεοφ. Βοηθούς Ἐπισκόπους, τὸν Ἀρχιεπίσκοπον τῆς Ἱερᾶς Συνόδου καὶ τοὺς Διευθυντὰς διαφόρων Ἐκκλησιαστικῶν Ὑπηρεσιῶν. Ὡσαύτως προήδρευσε συνεδριῶν τῶν Διοικητικῶν Συμβουλίων τοῦ Τ.Α.Κ.Ε., τοῦ Ο.Δ.Ε.Π. καὶ τῆς Ἀποστολικῆς Διακονίας.

— Τῇ 16ῃ Νοεμβρίου ὁ Μακ. Ἀρχιεπίσκοπος κ. Θεόκλητος ἐδέχθη ἐν τῷ Μεγάρῳ τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς Ἀθηνῶν τὸν βουλευτὴν κ. Κοκκέβην, τὸν βουλευτὴν κ. Πετρούλακην καὶ τὸν κ. Ἡλίαν Ἀποσκήτην. Τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ παρέστη ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ Ἀθηνῶν εἰς τὸ ἐναρκτήριον μάθημα τοῦ καθηγητοῦ κ. Καίρη.

— Τῇ 17ῃ τοῦ αὐτοῦ μηνὸς ὁ Μακαριώτατος Ἀρχιεπίσκοπος ἐδέχθη τὸν καθηγητὴν τοῦ Πανεπιστημίου κ. Κορρέν καὶ τοὺς κ. κ. Ἀναργύρου, Ἀποστολάκον καὶ Μερεντίτην.

Τὸ ἀπόγευμα τῆς αὐτῆς ἡμέρας προήδρευσε συνεδρίας τοῦ Διοικητικοῦ Συμβουλίου τῆς Σιβιτανιδείου Ἐπαγγελματικῆς Σχολῆς.

— Τῇ 18ῃ Νοεμβρίου ὁ Μακαριώτατος προήδρευσε συνεδρίας τοῦ Συμβουλίου τοῦ Κασσιματεῖος Κληροδοτήματος.

— Τῇ 19ῃ τοῦ αὐτοῦ μηνὸς ἐπεσκέφθη τὸν ἐν Ἀθήναις Πρεσβευτὴν τῆς Ρουμανίας.

— Τῇ 22ᾳ Νοεμβρίου ὁ Μακαριώτατος Ἀρχιεπίσκοπος παρέστη εἰς δεξίωσιν τοῦ Πρεσβευτοῦ τοῦ Λιβάνου δοθεῖσαν ἐπὶ τῇ ἐθνικῇ ἑορτῇ τῆς χώρας του.

— Τῇ 23ῃ Νοεμβρίου ὁ Μακ. Ἀρχιεπίσκοπος κ. Θεόκλητος ἐδέχθη κατὰ σειρὰν τοὺς κ. κ. Κιλπάτρι, ἐκπρόσωπον τοῦ Παγκοσμίου Συμβουλίου Ἐκκλησιῶν, Παπαδόπουλον καὶ Σακελλαρόπουλον.

— Τῇ 24ῃ τοῦ αὐτοῦ μηνὸς ὁ Μακ. Ἀρχιεπίσκοπος μετέβη εἰς τὰ Ἀνάκτορα καὶ ὠρκίσε τὴν Α.Β.Υ. τὸν Πρίγκιπα Μιχαήλ.

— Τῇ 25ῃ Νοεμβρίου ἐδέχθη τὸν κ. Καφαμπέλην.

— Τῇ 28ῃ τοῦ αὐτοῦ μηνὸς ὁ Μακαριώτατος Ἀρχιεπίσκοπος ἀνεχώρησε διὰ Πάτρας, προκειμένου νὰ παραστῇ εἰς τὴν κατὰ τὴν 30ῃν τοῦ αὐτοῦ μηνὸς ἑορτὴν ἐπὶ τῇ μνήμῃ τοῦ πολιούχου Ἁγίου Ἀνδρέου.

*

Ὁ Θεοφιλέστατος Ἐπίσκοπος Θαυμακοῦ κ. Χρυσόστομος κατὰ τὸν παρελθόντα μῆνα Νοέμβριον ἐν Κυριακαῖς καὶ ἑορταῖς ἐχοροστάτησεν, ἐλειτούργησε καὶ ὠμίλησεν εἰς ἱεροὺς ναοὺς τοῦ Πειραιῶς.

— Τῇ 1ῃ Νοεμβρίου ἐτέλεσεν Ἁγιασμόν εἰς τὸ Φουαγιέ τοῦ Δημοτικοῦ Θεάτρου Πειραιῶς, διὰ τὸ Νυκτερινὸν Σχολεῖον βοηθῶν ἀδελφῶν Νοσοκόμων τῆς Ἐνώσεως Ἑλληνίδων Πειραιῶς «Ἡ πρόδοσις».

— Τῇ 2ᾳ συνειργάσθη μετὰ τοῦ Μ. Πρωτοσυγκέλλου τῆς Ἱερᾶς Ἀρχιεπισκοπῆς Ἀθηνῶν καὶ μετὰ Ἐφημερίων τῆς Ἱερᾶς Ἀρχιεπισκοπῆς, ἐν τῷ Ἀρχιεπισκοπικῷ Μεγάρῳ, διὰ τὸν προγραμματισμὸν τῶν θεμάτων τοῦ Ἱερατικοῦ Συνεδρίου τοῦ ἱεροῦ Κλήρου τῆς Ἱερᾶς Ἀρχιεπισκοπῆς Ἀθηνῶν.

— Τῇ 4ῃ ἐπεσκέφθη τὸ ἐν Νεαπόλει τοῦ Πειραιῶς παρεκκλήσιον τῆς Ζωοδόχου Πηγῆς πρὸς ῥύθμισιν ζητήματος ἀφορῶντος εἰς αὐτό.

— Τῆ 5ῃ, ἐντολῇ τοῦ Μακ. Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν κ. Θεοκλήτου, ἐλειτούργησεν εἰς τὸν ἱερὸν ναὸν τοῦ Ἀ' Νεκροταφείου Ἀθηνῶν καὶ ἐν συνεχείᾳ ἐτέλεσε Μνημόσυνον ὑπὲρ ἀναπαύσεως τῆς ψυχῆς τοῦ ἀειμνήστου Δημ. Καρμπαλιώτου, ἀδελφοῦ τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Θεσσαλιώτιδος καὶ Φαναριοφερσάλων κ. Κυρίλλου.

— Τῆ 11ῃ προσέστη τῆς Νεκρωσίμου Ἀκολουθίας τῆς κηδείας τοῦ ἀειμνήστου Ἀρχιμ. Γρηγορίου Θεοχαρίδη, τελεσθείσης εἰς τὸν ἐν Πειραιεὶ ἱερὸν ναὸν τοῦ Ἁγίου Βασιλίου, ἔνθα ὁ μεταστὰς ἐπὶ σειρὰν ἐτῶν προίστατο ἱερατικῶς. Μετὰ τὸ πέρασ τῆς Νεκρωσίμου Ἀκολουθίας ὠμίλησε καταλλήλως.

— Τῆ 20ῃ προσέστη τῆς Νεκρωσίμου Ἀκολουθίας τῆς κηδείας τοῦ ἀειμνήστου Πρεσβυτέρου Λεοντίου Ἀβραμίδου, ἐφημερίου τοῦ ἐν Πειραιεὶ ἱεροῦ ναοῦ Μεταμορφώσεως (Νικαίας), τελεσθείσης εἰς τὸν ἐν Νικαίᾳ ἱερὸν ναὸν τοῦ Ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου, ὀμιλήσας καταλλήλως.

— Τῆ 24ῃ προήδρευσε τοῦ Διοικητικοῦ Συμβουλίου τοῦ ἐν Πειραιεὶ Φιλανθρωπικοῦ Σπυρακείου Κληροδοτήματος.

*

Ὁ Θεοφιλέστατος Ἐπίσκοπος Κερνίτισης κ. Χρυσόστομος κατὰ τοὺς λήξαντας μῆνας Ὀκτώβριον καὶ Νοέμβριον ἐλειτούργησε καὶ ὠμίλησεν εἰς διαφόρους ναοὺς τῶν Ἀθηνῶν.

— Τῆ 2α Ὀκτωβρίου, ἐντολῇ τοῦ Μακαριωτάτου, ἐχειροτόνησεν εἰς διάκονον ἐν τῷ ἱερῷ ναῷ τῆς Ἁγίας Εἰρήνης τὸν ἐκ τῶν ἀδελφῶν τῆς Ἱερᾶς Μονῆς Ἀσωμάτων Πετράκη κ. Χρυσόστομον Κορακίτην, πτυχιούχον τῆς θεολογίας.

— Τῆ 7ῃ Ὀκτωβρίου παρέστη ὡς ἐκπρόσωπος τοῦ Μακαριωτάτου εἰς τὴν ἐν τῇ Ἑλληνικῷ Κέντρῳ παραγωγικότητος πανηγυρικῆν ἑναρξίν τῶν Σεμιναρίων.

— Τῆ 27ῃ Ὀκτωβρίου ὠμίλησε περὶ τῆς ἀποστολῆς τῶν κληρικῶν εἰς τὸ ἐν τῇ Ἱερᾷ Μονῇ Πεντέλης Φροντιστήριον τῶν Πνευματικῶν τῆς Ἀποστολικῆς Διακονίας.

— Τῆ 2α Νοεμβρίου προήδρευσε συνεδρίας τοῦ Μητροπολιτικοῦ Συμβουλίου.

— Τῆ 5ῃ Νοεμβρίου παρέστη ὡς ἐκπρόσωπος τοῦ Μακαριωτάτου εἰς τὸ ἐν τῇ Ἀρχαιολογικῇ Ἐταιρείᾳ πολιτικὸν μνημόσυνον τοῦ Δημητρίου Μπαλάνου, Καθηγητοῦ τοῦ Πανεπιστημίου καὶ Ἀκαδημαϊκοῦ.

— Τῆ 6ῃ Νοεμβρίου, ἐντολῇ τοῦ Μακαριωτάτου ἐχειροτόνησεν εἰς διάκονον τὸν ἐκ τῶν ἀδελφῶν τῆς Ἱερᾶς Μονῆς Ἀσωμάτων Πετράκη κ. Δημήτριον Τρακατέλην, πτυχιούχον τῆς θεολογίας.

— Τῆ 10ῃ Νοεμβρίου παρέστη ὡς ἐκπρόσωπος τοῦ Μακαριωτάτου εἰς τὴν ἐν τῇ αἰθούσῃ τοῦ Ἑλληνικοῦ Κέντρου Παραγωγικότητος διάλεξιν τοῦ κ. Ἀ. Καλίνσκη, Καθηγητοῦ τοῦ Πολυτεχνείου.

— Τῆ 11ῃ Νοεμβρίου παρέστη ὡς ἐκπρόσωπος τοῦ Μακαριωτάτου εἰς τὴν ἐν τῇ Στρατιωτικῇ Λέσχῃ διανομὴν ὑπὸ τῆς Α.Μ. τοῦ Βασιλέως βιβλιαρίων καταθέσεων ἀποκαταστάσεως ἀπόρων κορασίδων.

— Τῆ 18ῃ Νοεμβρίου προήδρευσε συνεδρίας τοῦ Μητροπολιτικοῦ Συμβουλίου.

— Τῆ 22α Νοεμβρίου προήδρευσε συνεδρίας τοῦ Ἐπισκοπικοῦ Δικαστηρίου.

— Τῆ 27ῃ Νοεμβρίου παρέστη ὡς ἐκπρόσωπος τοῦ Μακαριωτάτου εἰς τὴν ἐν τῇ Στρατιωτικῇ Λέσχῃ ἀπονομὴν ὑπὸ τῆς Α.Μ. τοῦ Βασιλέως πτυχίων εἰς τοὺς ἀποφοίτους τῆς Σχολῆς Ἐθνικῆς Ἀμύνης.

— Τῆ 30ῃ Νοεμβρίου μετέβη εἰς Πάτρας μετὰ τοῦ Μακαριωτάτου καὶ μετέσχε τῶν ἑορτῶν ἐπὶ τῇ μνήμῃ τοῦ Ἁγίου Ἀποστόλου Ἀνδρέου.

*

Ὁ Θεοφιλέστατος Ἐπίσκοπος Ἀχαΐας κ. Παντελεήμων τῆ 26ῃ Ὀκτωβρίου ἐξεπροσώπησεν τὸν Μακ. Ἀρχιεπίσκοπον κατὰ τὸν ἑορτασμόν ὑπὸ τῶν βορειοηπειρωτῶν τῆς 28ῃς Ὀκτωβρίου ἐν τῇ Αἰθούσῃ Παρνασσοῦ, καθ' ἣν ὠμίλησαν ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Ἀργυροκάστρου κ. Παντελεήμων καὶ ὁ καθηγητὴς κ. Κορρές.

— Τῆ 27ῃ τοῦ ἰδίου μηνὸς ἐξεπροσώπησεν τὸν Μακ. Ἀρχιεπίσκοπον κατὰ τὸν ἑορτασμόν τὸν γενόμενον ἐπὶ τῇ 28ῃ Ὀκτωβρίου ἐν τῇ Σιβιτανιδεῖᾳ Σχολῇ.

— Τῆ 28ῃ Ὀκτωβρίου ἐξεπροσώπησεν τὸν Μακ. Ἀρχιεπίσκοπον κατὰ τὴν ἑορτὴν τῆς 28ῃς Ὀκτωβρίου, γενομένην ὑπὸ τοῦ Δήμου Ἀθηναίων ἐν τῷ Παναθηναϊκῷ Σταδίῳ, καὶ ἐτέλεσε τὴν σχετικὴν ἐπιμνημόσυνον δέησιν.

— Τῆ 31ῃ τοῦ ἰδίου μηνὸς ἐχειροτόνησεν ἐν τῷ Ἱ. Ναῷ Ἀγ. Αἰκατερίνης Πλάκας, ἐντολῇ τοῦ Μακ. Ἀρχιεπισκόπου εἰς Διάκονον τὸν Θεολόγον Χρῆστον Τσιαμπούρην.

— Κατὰ μῆνα Νοέμβριον ἐλειτούργησε καὶ ὠμίλησεν εἰς διαφόρους Ἱ. Ναοὺς τῆς Ἱ. Ἀρχιεπισκοπῆς Ἀθηνῶν.

— Τῆ 2α Νοεμβρίου προήδρευσε τῆς Ἐφορείας τοῦ Ἐκκλησ. Ὁρφανοτροφείου Βουλιαγμένης.

— Τῆ ἰδίᾳ ἡμέρᾳ προήδρευσε τοῦ Συμβουλίου τοῦ Ἐκκλησ. Ὁρφανοτροφείου Ἀσύλου Ἁγίου Ἀνδρέου.

— Τῆ 3ῃ Ὀκτωβρίου ἐξεπροσώπησεν τὸν Μακ. Ἀρχιεπίσκοπον εἰς διάλεξιν ἐν τῷ Παρνασσῷ, γενομένην ὑπὸ τοῦ Ναυάρχου κ. Κ. Ἀλεξανδρῆ περὶ τῆς ἀναβιώσεως τῆς Ἑλλ. Ναυτιλίας κατὰ τὴν Τουρκοκρατίαν.

— Τῆ 11ῃ Νοεμβρίου ἐξεπροσώπησεν τὸν Μακ. Ἀρχιεπίσκοπον εἰς τὸ Συνέδριον τῶν Ἐπιθεωρητῶν Στοιχειώδους Ἐκπαίδευσως.

— Τῆ 14ῃ τοῦ ἰδίου μηνὸς ἐχειροτόνησε κατ' ἐντολὴν τοῦ Μακ. Ἀρχιεπισκόπου εἰς πρεσβύτερον τὸν θεολόγον διάκονον κ. Χρῆστον Τσιαμπούρην.

— Τῆ 14ῃ Νοεμβρίου ἐξεπροσώπησεν τὸν Μακ. Ἀρχιεπίσκοπον εἰς τὴν ἐν τῷ Παρνασσῷ δοθείσαν διάλεξιν ὑπὸ τοῦ καθηγητοῦ κ. Ζακυνθινοῦ ἐπὶ τῇ συμπληρώσει τεσσαρακονταετίας ἀπὸ τοῦ θανάτου τοῦ ἱδρυτοῦ τοῦ φιλολογικοῦ συλλόγου «Ὁ Παρνασσός» Σπυρίδωνος Λάμπρου.

— Τῆ 19ῃ Νοεμβρίου ἐξεπροσώπησεν τὸν Μακ. Ἀρχιεπίσκοπον εἰς δεξιώσιν δοθείσαν πρὸς τιμὴν τοῦ ἀποχωροῦντος ἐκ τῆς Διεκκλησιαστικῆς ὑπηρεσίας κ. Κιλπάτρικ.

— Τῆ 20ῃ τοῦ ἰδίου μηνὸς ἐκπροσωπῶν τὸν Μακ. Ἀρχιεπίσκοπον ἠλόγησε τοὺς Γάμους τοῦ υἱοῦ τοῦ Διευθυντοῦ τῆς «Ἐκκλησίας» κ. Ἀργυρίου Σπεράντσα.

— Τῆ 21ῃ Νοεμβρίου ἐκπροσωπῶν τὸν Μακ. Ἀρχιεπίσκοπον προσέστη τῆς Πανηγύρεως τοῦ Πανεπιστημιακοῦ Ναοῦ Εἰσοδ. Θεοτόκου (Καπνικαρέας).

— Τῆ ἰδίᾳ ἡμέρᾳ κατὰ τὴν προμνημονευθεῖσαν ἑορτὴν τῶν Εἰσοδ. Θεοτόκου ἐχειροτόνησεν ἐντολῇ τοῦ Μακ. Ἀρχιεπισκόπου εἰς πρεσβύτερον καὶ ἐχειροθέτησεν εἰς Ἀρχιμανδρίτην τὸν Ἱερολογ. κ. Θεόκλητον Σεττάκη.

— Τῆ 22α Νοεμβρίου ἐξεπροσώπησεν τὸν Μακ. Ἀρχιεπίσκοπον ἐν δεξιώσει δοθείσῃ ἐπὶ τῇ Ἐθνικῇ Ἑορτῇ τοῦ Λιβάνου ἐν τῇ Λιβανικῇ Πρεσβείᾳ.

— Τῆ 23ῃ τοῦ ἰδίου μηνὸς ἐτέλεσεν ὡς ἐκπρόσωπος τοῦ Μακ. Ἀρχιεπισκόπου Ἀγιασμόν ἐπὶ τοῖς ἐγκαινίοις τοῦ οἴκου Προσφύγων, γενόμενον παρουσίᾳ τῆς Α.Μ. τῆς Βασιλίσσης ἐν Ἡλιουπόλει.

— Τῆ 26ῃ Νοεμβρίου προήδρευσε τοῦ Συμβουλίου τοῦ Ὁρφανοτροφειακοῦ Ναοῦ Ταξιαρχῶν Πύλης Ἀγορᾶς (Γρηγορούσης).

— Τῆ 27ῃ τοῦ ἰδίου μηνὸς ἐτέλεσε, εὐλογίαις τοῦ Μακ. Ἀρχιεπισκόπου, τὰ Ἐγκαίνια τοῦ Ἱ. Ναοῦ Κοιμῆσ. Θεοτόκου Καισαριανῆς.

— Τῆ ἰδίᾳ ἡμέρᾳ ἐν τῇ ἀκολουθησάσῃ τὰ Ἱερὰ Ἐγκαίνια θεῖα λειτουργία ἐχειροτόνησεν, ἐντολῇ τοῦ Μακαριωτάτου Ἀρχιεπισκόπου, εἰς πρεσβύτερον τὸν Ἱεροδιάκονον κ. Ἀναστάσιον Κάτσαρη.

— Τῆ 28ῃ Νοεμβρίου, ἐκπροσωπῶν τὸν Μακ. Ἀρχιεπίσκοπον, παρηκολούθησε διάλεξιν ἐν τῷ «Παρνασσῷ», δοθείσαν ὑπὸ τὴν αἰγίδα τῆς Ἀνθρωπιστικῆς Ἐταιρείας παρὰ τοῦ Καθηγητοῦ κ. Κ. Βουρβέρη.

— Τῆ 29ῃ τοῦ ἰδίου μηνὸς ἐξεπροσώπησεν τὸν Μακ./τον ἐν τῇ Γιουγκοσλαβικῇ Πρεσβείᾳ ἐπὶ τῇ ἐπετείῳ τῆς Γιουγκοσλαβ. Ἐθνικῆς Ἑορτῆς.

— Τῆ 30ῃ Νοεμβρίου ἐτέλεσεν, ἐντολῇ τοῦ Μακ. Ἀρχιεπισκόπου, τὴν θείαν λειτουργίαν ἐν τῷ ἑορτάζοντι Παρεκκλησίῳ τῆς Ἱ. Συνόδου, τιμωμένῳ ἐπ' ὀνόματι τοῦ Ἀγ. ἐνδόξου Ἀποστόλου Ἀνδρέου.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

ΒΑΣΙΛΕΙΟΝ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ
Η ΙΕΡΑ ΣΥΝΟΔΟΣ
ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ
ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΙΣ

Ἡ Ἱερά Σύνοδος τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, προκειμένου νά ἀποστείλῃ εἰς Γερμανίαν δύο ἡφημερίους, χάριν τῶν θρησκευτικῶν καί πνευματικῶν ἀναγκῶν τῶν ἐκεῖ Ἑλλήνων Ἑργατῶν, καλεῖ πάντα ἐνδιαφερόμενον κληρικόν, πτυχιούχον Ὁρθοδόξου Θεολογικῆς Σχολῆς, Ἱερομόναχον ἢ ἔγγαμον, ὅπως ἀπευθυνθῇ εἰς τὴν Ἀρχιεραγματεῖαν τῆς Ἱερᾶς Συνόδου διὰ μείζονας πληροφορίας.

Προσπεριηλοῦμεν ὅτι γίνονται δεκτοί καί πτυχιούχοι Ὁρθοδόξων Θεολογικῶν Σχολῶν λαϊκοί, οἵτινες θά χειροτονηθῶσιν, ἐπὶ τοῦτο, εἰς κληρικούς.

Ἐκ τοῦ Γραφείου τῆς Ἱερᾶς Συνόδου

Διὰ τὴν ἀκρίβειαν

Ὁ Ἀρχιεραγματεὺς

Ἀρχιμ. Θεόκλητος Φιλιππίος

Ἱερά Μητρόπολις Ἐλασσῶνος

Ἐχοντες ὑπ' ὄψιν τὰς διατάξεις τῶν ἀρθρῶν 46, 47 καί 48 τοῦ Α.Ν. 2200/40 «Περὶ Ἱ. Ναῶν καί Ἑφημερίων», καλοῦμεν τοὺς βουλομένους καί ἔχοντας τὰ νόμιμα καί κανονικά προσόντα, ὅπως καταλάβωσι τὰς κενὰς ὀργανικὰς θέσεις τακτικοῦ ἡφημερίου τῶν ἐνοριῶν 1) Ἀγ. Παρασκευῆς Κοκκινόπολῦ καί 2) Ἀγ. Γεωργίου Τσιούκας, ἵνα ὑποβάλλωσιν ἡμῖν ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρουσίης τὰ νόμιμα καί κανονικά πιστοποιητικά, προκειμένου νά προβῶμεν εἰς τὴν ἀνακήρυξιν ὑποψηφίων πρὸς πλήρωσιν τῶν ἀνωτέρω κενῶν ἡφημεριακῶν θέσεων.

Ἐν Ἐλασσῶνι τῆ 7ῃ Νοεμβρίου 1960.

† Ὁ Ἐλασσῶνος Ἰάκωβος

Ἱερά Μητρόπολις Φθιώτιδος

Χρειουσίης τῆς θέσεως τακτικοῦ Ἑφημερίου τῆς ἐνορίας Ἀγίου Γεωργίου τ.δ. Δομοκοῦ προσκαλεῖ τοὺς βουλομένους νὰ καταλάβωσι ταύτην καί ἔχοντας τὰ ὑπὸ τοῦ ἀρθρου 47 τοῦ Α.Ν. 2200/40 περὶ Ἱερῶν Ναῶν καί Ἑφημερίων, ὡς ἐτροποποιήθη διὰ τοῦ ἀρθρου 2 τοῦ Α.Ν. 807/1945 ὀριζόμενα προσόντα, ὅπως ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρουσίης εἰς τὸ περιοδικὸν «Ἐκκλησία» ὑποβάλλωσιν εἰς τὰ γραφεῖα τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Φθιώτιδος τὰ ὑπὸ τοῦ ἀρθρου 48 τοῦ Α.Ν. 2200/40 προβλεπόμενα πιστοποιητικά μετὰ τῆς σχετικῆς αἰτήσεώς των.

Ἐν Λαμίᾳ τῆ 15 Νοεμβρίου 1960

† Ὁ Φθιώτιδος Δαμασκηνὸς

Ἱερά Μητρόπολις Τριφυλίας καί Ὀλυμπίας

Ἐχοντες ὑπ' ὄψιν τὰ ἀρθρα 46, 47, καί 48 τοῦ ἀναγκαστικοῦ Νόμου 2200/1940 «Περὶ Ἱερῶν Ναῶν καί Ἑφημερίων» καί προκειμένου νά προβῶμεν εἰς τὴν πλήρωσιν ὑπαρχούσης κενῆς θέσεως τακτικοῦ ἡφημερίου εἰς τὴν ἐνορίαν Μεταμορφώσεως τοῦ Σωτῆρος Πέτρας τῆς καθ' ἡμᾶς Ἱερᾶς Μητροπόλεως, προσκαλοῦμεν τοὺς βουλομένους καί ἔχοντας τὰ ὑπὸ τοῦ νόμου ὀριζόμενα προσόντα πρὸς κατάληξιν τῆς ἐν λόγῳ ἡφημεριακῆς θέσεως, ὅπως ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρουσίης ὑποβάλλωσιν ἡμῖν τὰ δικαιολογητικά των, προκειμένου νά προβῶμεν εἰς τὴν ἀνακήρυξιν αὐτῶν ὡς ὑποψηφίων.

Ἐν Κυπαρισσίᾳ τῆ 15ῃ Νοεμβρίου 1960

† Ὁ Τριφυλίας καί Ὀλυμπίας Στέφανος

ΒΑΣΙΛΕΙΟΝ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ
ΙΕΡΑ ΣΥΝΟΔΟΣ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ
ΤΟ ΠΡΩΤΟΒΑΘΜΙΟΝ ΣΥΝΟΔΙΚΟΝ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΝ

Κλητήριον Ἐπίκριμα

Πρὸς τὸν Ἱερέα Κωνσταντῖνον Βαρζόν,
ἀγνώστου διαμονῆς

Καλεῖσαι νά ἐμφανισθῆς αὐτοπροσώπως ἐνώπιον τοῦ Πρωτοβαθμίου Συνοδικοῦ Δικαστηρίου τῆ 8ῃ Δεκεμβρίου ἐ. ἔ. ἡμέρα Πέμπτη καί ὥρα 9 π. μ., ἵνα δικασθῆς ὡς κατηγορούμενος περὶ ἧς κατηγορίας ἀπελογηθῆς ἐνώπιον τοῦ ἐκτελοῦντος χρέη Ἀνακριτοῦ Αἰδес. κ. Βασιλείου Παπουτσπούλου.

Προσπεριηλοῦμέν σοι, ὅτι ἂν μὴ ἐμφανισθῆς τῇ ὡς ἄνω ἡμέρᾳ τε καί ὥρᾳ θέλεις δικασθῆ ἑρήμην.

Ὁ Πρόεδρος

τοῦ Πρωτοβαθμίου Συνοδικοῦ Δικαστηρίου

† Ὁ Ὑδρας, Σπετσῶν καί Αἰγίνης Προκόπιος

Ὁ Γραμματεὺς

Ἀρχιμ. Παντελεήμων Χρυσοφάκης

Ἱερά Μητρόπολις Αἰτωλίας καί Ἀκαρνανίας

Ἐχοντες ὑπ' ὄψιν τὰ ἀρθρα 46, 47 καί 48 τοῦ Α.Ν. 2200/1940 «περὶ Ἱερῶν Ναῶν καί Ἑφημερίων», ὡς ἐτροποποιήθη καί διὰ μεταγενεστέρων Νομοθετικῶν Διαταγμάτων, προκειμένου, ἵνα προβῶμεν εἰς τὴν ἀνακήρυξιν ὑποψηφίων πρὸς πλήρωσιν τῆς κενῆς Ἑφημεριακῆς θέσεως τοῦ ἐν Ἀμβρακίᾳ Τριγωνίδος Ἱεροῦ Ναοῦ «Παμμέγιστοι Ταξιάρχαι», καλοῦμεν τοὺς βουλομένους καί ἔχοντας τὰ ὑπὸ τῶν Ἱερῶν Κανόνων καί Νόμων τοῦ Κράτους προβλεπόμενα προσόντα, ὅπως ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρουσίης προκηρύξεως ἐν τῷ Δελτίῳ «ΕΚΚΛΗΣΙΑ» ὑποβάλλωσιν ἡμῖν τὰ ἀπαιτούμενα Πιστοποιητικά.

Ἐν Μεσολογγίῳ τῆ 23 Νοεμβρίου 1960

† Ὁ Αἰτωλίας καί Ἀκαρνανίας Ἱερόθεος

«ΕΚΚΛΗΣΙΑ»

ΕΠΙΣΗΜΟΝ ΔΕΛΤΙΟΝ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Ἐκδιδόμενον κατὰ δεκαπενθήμερον

ΕΠΟΠΤΕΥΟΥΣΑ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

† Ὁ Ἀθηνῶν Θεόκλητος

† Ὁ Μυτιλήνης Ἰακώβος

† Ὁ Ἰωαννίνων Σεραφεῖμ

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ

ΘΕΟΔΟΣΙΟΣ Κ. ΣΠΕΡΑΝΤΣΑΣ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Θεοδ. Σπεράντσα, Ἔως πότε λοιπόν;

Θεοφιλ. Ἐπισκόπου Θαυμακοῦ Χρυσοστόμου,
Τὸ ἔλαιον ἐξ ἐπόψεως τελετουργικῆς (Συνέχεια).

Νικολάου Μπουγάτσου, Ὁ ποιητῆς Ἀνδρέας Κάβρος καί ἡ Ὁρθοδοξία (Τέλος).

Ἀρχιμ. Εὐθυμίου Ἐλευθεριάδου, Σπυριδίων ὁ Τριμυθοῦντος ὁ θαυματουργός.

Κωνσταντῖνου Τσιροπούλου, Χριστιανικὴ Συνεργασία (Cimade-Taizé-Agape).

Παρατηρήσεων Στήλη.

Ἐκκλησιαστικὰ Χρονικά.

Προκηρύξεις ἐκλογῆς ἱερέων.